

טיב הקהילה

ב"ד

מצודע
 י"ב ניסן תשפ"ד
 המניח לפי אופק ירושלים

זמן הדלקת הנרות ומצ"ש

הרה"נ	6:35
מוצ"ש	7:50
ר"ת	8:29

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוק"ש א'	8:33
סוק"ש ב'	9:18
סוק"ת א'	9:55
סוק"ת ב'	10:25

המניח לפי שיעור קיץ |

גיליון מס':
724

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'
 בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ
 רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

טיב הפרשה

על כל מה שעשה, ומאז נעשה לבעל תשובה גמור. על פי האמור יש לומר שהדברים מרומזים במקרא שלפנינו בו נאמר 'וראה הכהן והנה נגע הצרעת מן הצרוע'. כי הצדיק הוא בחינת כהן המשרת את השם והמצורע הוא החוטא שבסיבת עוונותיו לקח בצרעתו. וכשהצדיק נותן מבטו על האדם כדי להמשיכו אל הטוב, מיד עושה בו המבט רושם כי כאמור רב מאד חילו וכח ראייתו של הצדיק, לעורר רפואת הנפש ולעורר את האדם לתשובה ולקדושה ולעבודת השם.

אולם לשם כך מוטל גם על האדם לשמש ככלי לקבל הברכה, אך כל עוד שאין האדם רוצה בכך אין מבטו של הצדיק עושה בו רושם. וכפי שרואים בפרשה הקודמת שישנם כמה וכמה פעמים שאין מבטו של הכהן עושה רושם כי עדיין אין המצורע חפץ לדעת את ה'.

ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע: (י"ד, א.)

איתא בספר 'צוואת הריב"ש' (הנהגות ישרות אות ג) שהראיה עושה רושם באדם הן לטוב והן למוטב, ועל כן יהיה זהיר מלהסתכל על בני אדם שאין מחשבותיהם דבוקים להבורא יתברך שמו, כי תהיה לו על ידי זה פגם בנפשו, אולם יסתכל בבני אדם כשרים הדבוקים תמיד בבוראם כי בכך יקנה קדושה בנפשו, עכת"ל.

זהו אחד הטעמים שמחמתם נהגו בחצרות החסידים לנסוע אל הצדיקים הקדושים בשבתות ובימים טובים לא היה זה רק כדי לקנות זרכים בעבודת ה', כי גם אלו שעדיין לא היה להם הרצון והשתוקקות לעבודת ה' הופיעו ביחלי הצדיקים באותם ימים קדושים, וזאת רק כדי להביט בפניו הטהורים של הצדיק, כי בראיה זו נמשך על האדם הארה מקדושת הצדיק, ומתוך כך יבוא לידי השתוקקות לעבודת בוראו. ואכן כמה וכמה עובדות מקובל בפי החסידים אודות סגולה זו, בנייהם מסופר, על הגה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זצ"ל, שאמר, שזה שזוכה להתפלל מתוך התלהבות בא לו מזה שראה פעם אחת את הרה"ק רבי אורי מסטרליסק ז"ע, ואילו היה זוכה גם לשמוע את תפילתו, היה זוכה להתלהבות פי כמה וכמה.

כמו כן מסופר על הרה"ק בעל המגן אברהם מטרסק ז"ע שפעם ביקר בעיר 'מונקאטש', ואלפים ורבבות באו לחזות בזיו פניו הקדושים וכיון שהיה שם דוחק גדול, ביקש הרה"ק ממשמשו שירימו אותו על הכסא כדי שגם הילדים יוכלו לראותו, באמר, שיהא דבר זה טובה עבורם ברוחניות ובגשמיות. קדושה זו שזוכה האדם בהביטו על הצדיק היא בחינת 'נוקבא', כי עיני האדם נעשים כלי לקבל הארה מזו קדושת הצדיק, ואותה קדושה נמשך על האדם מבלי שהצדיק שהוא בחינת 'דבורא' יכוון להשפיע עליו, כי גם אם אין הצדיק יודע כלל שמאן זהו מביט עליו נמשך הקדושה על המביט, ואם כך הוא כשאין הצדיק מכוון לכך, כל שכן אם זוכה מאן זהו שהצדיק המשפיע נותן עליו את עיניו בכוונה כדי להמשיכו אל הקדושה, אז זוכה האדם למידה גדושה של קדושה וטהרה. וזהו כעין האמור כלפי שמיא בכל ששת ימי הבריאה: 'וראה אלקים כי טוב' (בראשית א, ד, י, יב, יח, כא, כה), שכביכול על ידי ראייתו של הקב"ה הושפע הטוב שבכל דבר שביצירה. כי הסתכלות של קדושה משפיעה קדושה!

גם על זאת מקובל עובדות מצדיקים שהשפיעו לטובה בעיניהם הקדושות וביניהם גם העובדא הידועה מהרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ז"ע, שבבואו פעם לאיזה עיר, פגש באדם שהיה חוטא גדול וגם החטיא רבים מבני העיר רח"ל. ויהי כאשר הביט עליו הרבי בהשקפה אחת מיד מעיו חמרמר, והתחרט

במעלת ראיית פני צדיק

ענין זה הוא כבחינת עין של מעלה שאנו מוצאים במצוות 'עליה לרגל'. כי העולים לרגל באו גם כן כדי לראות וליראות, (ראה תניינא) הם באו כדי שהקב"ה יראה אותם והוא יתברך יראה להם כי ביאתם היתה כדי להמשיך בלבבותיהם אורה מהקדושה העליונה השורה בהר ה', והרצון וההשתוקקות שהיתה להם היא היתה כלי לתת עליהם ברכה, ובזכותו השקיף הקב"ה עליהם להאיר להם. אולם מוצאים אנו בחז"ל (שב) שסומא פטור מלעלות לרגל כי כדרך שבא לראות כך בא ליראות, ורמז יש בזה גם למין סומא שאין לו את הכלים לקבל את ההשפעה הטובה מהראיה העליונה, וזאת כי ממאן הוא לשעבד את עצמו לבורא, זה הסומא לא יבוא לידי אורה, כי רק אחר שמוכן האדם לשעבד עצמו אל הש"ת וגם חפץ בכך, אז זוכה ומאירים אותו ממעל, כדי להוליכו בדרך הטובה.

כעין זה הוא בראיית הצדיק, אם אכן יחפוץ האדם לראות וליראות עם הצדיק, ותהיה רצונו שימשיך עליו הצדיק קדושה והתעוררות לעבודת ה', אז אכן יזכה שתהיה בכח אותה הבטה לעוררו להטיב דרכו ולעלות בשעלות התורה והעבודת, אולם אם לא יתרצה בכך, לא יזכה להתעלות מכת הבטה זו.

לפי זה שפיר מתפרש גם המקרא שלפניו 'זאת תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן', דהנה תיבות 'והוא אל הכהן' צריך דרישה שהרי הכתוב בהמשך אומר שהכהן הוא זה שיוצא מחוץ למחנה אל המצורע, ולא שמביאים את המצורע אל הכהן! אולם לדרכינו יש לומר, שכיוון הכתוב לומר, שזאת תהיה תורתו של המצורע ביום שבו יתרצה להיזקק לטהרתו, כלומר, כשיתחפך לבבו לטובה ויתעורר לשוב ולהתעלות בקדושה, אז והוא אל הכהן - אז מורים לו שכאשר הכהן יפגוש אותו יתרצה לראות וליראות עמו, כדי שיקבל ממנו אורה וקדושה, ויזכה על ידי זה להתעלות. ואז אכן יזכה שבבואו לפני הכהן וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת, ויטהר ויתעלה בקדושה ובטהרה.

טיב המערכת

נגע צרעת בבית

לפני הרבה שנים היתה משפחת אחת שהגיעה לארץ זרה והגויים שהיו שם לקחו אותם לעבדים ועינו אותם מאוד במשך שנים רבות, בינתיים המשיכו בני המשפחה להתרבות מאוד עד שהיו לעם גדול ואחרי שנים רבות הצילם הבורא והוציאם מגלותם, וכדי לזכור את הניסים שעשה להם נקבע זמן יציאתם לחירות להיות ימים טובים, ובכל שנה ושנה נחגגים הימים הללו ברוב שמחה ופאר, וזו למעשה תקציר סיפור יציאת מצרים.

התורה אומרת 'כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוז, מה היינו מצפים שיהיה המשך הפסוק, אולי כמו שכתוב במקום אחר 'וישבם לבטח בארצכם, וכדומה, אבל כאן ההמשך שונה 'ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, עד כאן, ואנו תסוים: זו הבשורה? זה מה שהתורה מבטיחה לנו? תנסו אתם את המתכון הזה. תאספו את בני משפחתכם ותבשרו להם בשורה תגיונית: אנחנו עוברים למקום חדש, ומה יהיה שם? נגע צרעת בביתם, התשובה תהיה 'לא רוצים בקול גדול!

אבל רבותינו אכן אומרים שיש כאן בשורה, וכך כותב רש"י 'בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמנו אמורים מטמונות של זהב בקידות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותן הבית ומוצאן, אכן יש כאן בשורה, רק אנחנו לא יכולים לראות ולהבין את זה עד שרואים את הישועה בעין, למרות שהישועה כבר היתה מטמונת בתוך הקידות מלפני ארבעים שנה.

בליל הסדר נקרא בהגדה 'שבכל זור הדור עומדים עלינו לכלותנו, ועכשיו עם ישראל נרדף מבית ומחוץ, ויש שעלולים לחילה ליפול ליאוש, אבל עלינו לזכור מה קרה כאשר הפרסיים רצו 'להשמיד להרוג ולאבד' קיבלנו את חג הפורים, וכשיצאנו ממצרים קיבלנו את חג הפסח וגם סיכות אבל בואו נקרא את המשך 'והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם, עלינו לזכור שהישועה כבר מוכנה ומוזמנת, אנחנו רק צריכים להתחזק באמונה בקב"ה ולסמוך עליו שהוא ורק הוא זה שיושיע את עמו מכל העומדים עלינו לכלותנו, ובפרט שאנו עומדים בפתחו של 'חג האמונה! (נרץ טיב תורה-מצודע)

ניתן לשמוע את שיחותיו של מורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישיב
 באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

טיב
 ההודעות

עדכוני שיחות: 100024-0534

הלכות ערבי פסחים

א. משכימין לביהכ"נ בערב פסח כדי שיגמור סעודתו קודם ד' שעות (מ"ב סי' תכ"ט סק"ג).

ב. אין אומרים מזמור לתודה בערב פסח ובחול המועד פסח שלחמי תודה היו חמין ואפילו בערב פסח היה אסור להקריבה מפני שיבוא לידי נזרה (שם סק"ג). ומ"מ אם התחיל לומר מזמור לתודה אין פוסק, כיון דיש מקומות שנוהגין לאסור, ואע"פ שלא נהגו כן, עכ"פ אם התחיל לא יפסיק (פמ"ג במ"ז סי' תס"ח סק"ד).

ג. אבל אומרים המשנה הדהתודה ואיל נזיר שבפרק איזהו מקומן, משום שאינו אלא לזכרון בעלמא, משא"כ במזמור לתודה שהיא במקום הקרבת תודה (נ"י סי' תס"ח סק"ד). ו"מ הטעם משום שאינם רוצים לדלג משנה אחת בין שאר המשניות וחשיבין ליה כקורא בתורה (ל"ב סי' תס"ח ס"א). אבל לא יאמר הו"ד כאלו הקרבתו תודה (ועושה סי' תכ"ט ס"ד).

ד. אין אומרים א-ל ארך אפים ולמנצח בערב פסח תפילא סי' תכ"ט ס"ב). ואע"ג דבשאר י"ט אומרים אין ערב פסח דומה לשאר ערב יום טוב כי הוא עצמו יום טוב (שול"ע הרב ס"ב).

ה. אחר תפילת המנחה נכון שיתעסק בדיני קרבן פסח, ויחשוב לו הקדוש ברוך הוא כאלו קיים בפועל, ובש"ה העתיק מסד"י מה שילמוד כל אדם (מ"ב סי' תנ"א סק"ב).

ו. מצוה לרחץ ולגלה בערב יום טוב וילבוש בגדים נאים ויך לבית המרחץ לאחר הצות לטבול לכבוד הרגל (ו"מ סי' תנ"א ס"ג ו"מ ס"ג).

ז. מצוה שיוצאין בה בלילה אסורים לאכול כל יום ארבעה עשר, כדי שיהא היכר לאכילתו בערב, ויש נוהגים שלא לאכול כבר מראש חודש. ומצה נפוחה או כפולה אע"פ שמחמירין בה לחשבה כחמץ, מ"מ אסור לאכלה מעמוד השחר ואילך, דבכלל מצוה היא מעיקר הדין (שם ופמ"ג סק"ב). ויש נוהגים להימנע כבר שלשים יום קודם הפסח שלא לאכול מצוה, [ומ"מ סעודת חמץ של כל השנה מותר לאכול] (מבית לוי).

ח. מצוה שיש בו דעת להבין אין להאכילו מצוה קדושתו והגדת לבנך וכו' בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומזמור מונחים לפניך, ואם כבר מילא הבן כריסו במצה לא שייך לומר בעבור זה שאינו חידוש לקטן, ואין חילוק בזה בין קטן לקטנה. אבל קטן שאינו יודע מה שמספרין בלילה מציאות מצרים, מותר להאכילו כל היום (שם).

ט. אותם חומרות שנהגו ישראל קדושים בפסח כגון מה שאין אוכלים דבר מבושל אצל השני, או מה שיש נוהגים לאכול רק מה שעשו והכינו בבית ולא המיוצרים במפעל וכדומה, כל חומרות הללו הם רק בפסח עצמו, אבל לא בערב פסח לאחר זמן איסורו (קנה בשם). אבל קטניות למנהג שאין אוכלים אותם בפסח, גם בערב פסח לאחר זמן איסורו אין אוכלים אותם (חק יעקב סי' תנ"א סק"ב).

י. אסור לאכול פת משעה עשירית ולמעלה, כדי שיהא מצוה התיאבון, אבל יכול לאכול מעט פירות או ירקות בין חי בין מבושל, וה"ה בשר הדגים וביצים וכו', אבל לא ימלא כריסו מזה (שול"ע סי' תנ"א ו"מ סק"ג).

יא. אסור לעשות מלאכה בערב פסח מחצות

בזמן המקדש היו יכולים להישמר שלא לדבר לשון הרע כלל

הוא נראה עכשיו כאדם הפחות ונבזה ביותר. וכמעט קרוב לודאי שלפחות כמה שבועות היה נשאר סגור בביתו, עד ששערוותו התחילו לצמוח קצת בחזרה. עכ"פ הדבר וודאי, דכשהיו ישראל רואים אחד שקיבל עונש זה בפועל שנתעשה מצורע מוחלט, וכל מה שעבר עליו מחמת זה, שהיה צריך לשבת בדה, ולגלה כל שערו כדלעת וכו', וכו', היו מתעוררים מזה מאד להיזהר ביותר וביותר מדיבורי לשון הרע, כדי שלא יבוא גם עליהם כל הצרה הזאת.

כשקוראים בתורה פרשת מצורע, הומן גרמא לקבל קבלות טובות, שלא להיכשל עוד בעון לשון הרע שהוא מן החמורות שבחמורות. והנה בזמן המקדש כשהיה נגעים היה שייך מציאות, להישמר אפילו מדיבור לשון הרע אחת. שהרי הנגעים היו באים מחמת חטא לשון הרע כמו שאמרו בגמרא (ערכין ט"ו). כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו. וכיון שכן היה פחד עצום לדבר לשון הרע, שהרי היו רואים מיד את התוצאות בשטת, שמיד בא עליו עונש ואין העולם הפך ח"ו.

הטעם שבזמנו אין נגעים והאם זה מעלה או חסרון

אמנם עתה בזמן הזה שבעונותינו הרבים אין לנו לא בית המקדש ולא קרבנות, לא נגעי בתים ולא שום סוג נגעי ע"ז, אין אנו מרגישים כלל חומר העון של לשון הרע, כי אין אנו רואים בחוש העונש שמקבלים על זה. ולאחר שכבר ח"ו נכשלים בחטא לשון הרע, אין לנו על זה דרך כפרה שלימה כמו שהיה בזמן המקדש, כי אין לנו הצער והבוזין של הנגעים שיכפר בעדינו, ואין לנו בית המקדש שנוכל להקריב שם קרבנות המכפרים על המצורע.

והיה זה מחסדי השי"ת, להציל את כלל ישראל שלא ישלחו בחטא לשון הרע, על ידי שהיו רואים עין בעין את העונש המגיע לכל מי שנכשל בחטא זה. כמו שכתב הרמב"ן (ויקרא י"ג ט"ז) שבאמת אין הדבר בטבע כלל שישא נגע על הבגד, וכן נגעי הבתים, ורק כשהיו ישראל שלמים לה, היה רוח השם עליהם תמיד, להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, ואם קרה באחד מהם חטא ועוון, נתהוו מיד כיצור בבשרו או בבגדו או בביתו, כדי להראותו בחוש כי השם סר מעליו. ולכן אמר הכתוב (יש"ה ל"ד) "ונתתי" נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם, כי היא מכת השם בבית ההוא.

הפחד הגדול שהיה

בזמן המקדש לדבר לשון הרע

תארו לעצמכם איזה פחד ורעידה היה בזמן המקדש לדבר לשון הרע, ולמשל, אחד שבא לו נגע בבית והוצרך לשבור את הבית, זה לבד כבר היה די לזעזע את האדם שלא להעזי לדבר עוד לשון הרע, שהרי נתגלה הדבר לכל אנשי העיר שהוא נכשל בחטא זה, כי כולם ראו איך שהוא מוציא את כל כלי ביתו, ושובר את ביתו מפני הנגע שיש בבית. ואפילו משום שלום בית בלבד כבר לא היה מסוגל לדבר עוד לשון הרע, כשהוא ובנה את הבית, כי אשתו וצאצאיו לא יוכלו לסבול עוד פעם את הביזיונות הגדולים שסבלו בפעם הראשונה...

וכתב החפץ חיים בספרו שמירת הלשון (ו"מ שער הדיבור סי' ט"ז) שבאמת הוא מחסדי השי"ת מה שאין לנו היום נגעים, כי מאחר שאין לנו היום לא מקדש ולא קרבנות, ולא כהן מטהר, אם היה הקדוש ברוך הוא מביא את הנגעים על גופו, היה האדם נשאר בטומאתו לעד, ולא היה אפשר לו להניקות מזה. ובאמת אפשר לומר, שמה שאין לנו נגעים היום אין זה חסרון אלא מעלה. כי הרי ידוע שאין הקב"ה נמסה את האדם בנסיון שאינו יכול לעמוד בו. נמצא שמלפנים כשהיו נגעים מוכרח מזה שהם לא היו יכולים לעמוד בנסיון של דיבורי לשון הרע, אילולי עונש הנגעים, ולכן נתן להם הקב"ה עונש הנגעים, כדי שיהיה להם האפשרות לעמוד בנסיון. משא"כ בזמננו שאנו רואים שאין היום עונש הנגעים ומכל מקום השי"ת מצווה אותנו באיסור לשון הרע, שהרי התורה נצחית הוא ונוהגת תמיד בכל הדורות, ובדאי איסור חטא לשון הרע נוהגת גם בזמננו, מוכרח מזה שהיום יש לנו כה יותר מבזמן המקדש, שאפילו בלא נגעים ובלא ראיית העונש בחוש, מכל מקום יש לנו היכולת לעמוד בנסיון ולהתגבר שלא לדבר לשון הרע. והוא בבחינת אכשר דרא.

וביותר ביותר כשהאדם עצמו נעשה מצורע מוחלט, אזי בודאי נפל מזה פחד גדול על כל ישראל לדבר לשון הרע, כי הם ראו את העונש הגדול שקיבל המצורע המוחלט על מה שדיבר לשון הרע, שהוא צריך לצאת חוץ לשלש מחנות ולשבת בדה, ולפרסם הדבר לכולם ולומר "טמא אני", כמו שנאמר (ויקרא י"ג מה) וטמא טמא יקרא ואין לך ביוון יותר מזה.

הביוון העצום שהיה למצורע מזה

שהיה צריך לגלח את כל שערוותו כדלעת

ובפרט הענין של 'זהגלה' (שם ל"ג) אי אפשר לתאר גדול הביזיונות שהיה למצורע מזה. שהרי כתיב (שם י"ד ט"ז) 'זהה' ביום השביעי יגלה את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עינו ואת כל שערו יגלה, ומבואר בגמרא (מטה ט"ז) שיש לו לגלח את כל שערו ממש עד שיהיה חלק כדלעת. וכן פסק הרמב"ם (הל ט"ז) שצ"ע צרעת פ"א ה"א) "כיצד מגלחו, מעביר תער על כל בשרו הנראה, אפילו בית השחי ובית הערוה, שיער שעל כל הגוף, עד שיעשה כדלעת". וכי אפשר לתאר גדול הביזיונות שהיה לו מזה. תארו לעצמכם אדם שהיה לו מקודם פיאות ארוכות מטולטלות, חקן לבן ארוך ומגדל, וכולם הכירו אותו כאיש המכובד ביותר, והנה פתאום ברעג אחד מגלחים לו את כל שערו כדלעת... הוא לא היה מסוגל לצאת אחר כך לרחוב, שהרי כולם יצחקו ממנו ללא הרף, במקום מה שהיה נראה עד עכשיו על ידי פאותיו וזקנו, כאיש המכובד ביותר,

עצה איך להישמר מלשון הרע

בזמננו - על ידי לימוד ספר 'חפץ חיים'

ובימינו שאין לנו לא טומאת נגעים ולא טהרות, יש לנו לקיים את הפסוק בתחילת פרשתו (ויקרא י"ד ט"ז) 'זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן באופן אחר, שביום שהאדם רוצה לטהר עצמו מעון לשון הרע, ילמוד 'תורת המצורע', והיינו הלכות לשון הרע, וזהו 'הובא אל הכהן', היינו הכהן הגדול מאחיו, מרן החפץ חיים זצוק"ל, שזיכה אותנו בספר שלם על ההלכות הללו, זה יעורר אותו לשמור את פיו ולשונו מאן ולהלאה מכל דיבור אסור, כי התלמוד מביא לידי מעשה. יעזור השי"ת שנוכח לסייעתא דשמיא ושמירה מן השמים שלא להיכשל בחטא לשון הרע, ושנוכח לסליחה וכפרה על כל הידבורים הרעים שדיברנו בעבר, ושנוכח בקרוב לבנין בית המקדש, ושם נוכל להקריב קרבנות המצורע ולזכות לכפרה בשלימות ממש, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

טיב הקהילה

ב"ד

חג הפסח
ט"ז-כ"ב ניסן תשפ"ד
 המניח לפי אופק ירושלים

זמני הדלקת הנרות ומצ"ש

הרה"ג	6:38
מוצ"ש	7:52
ר"ת	8:31

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוק"ש א'	8:31	סוק"ת א'	9:53
סוק"ש ב'	9:16	סוק"ת ב'	10:23

המניח לפי שיעון ק"ץ

גיליון מס':
725

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מוזרטו ורבינו הרה"צ

רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

טיב הפרשה

אוכלים אנו רק מצה שמרמז על היצר הטוב, כי עתה הוא זמן שליטתו של היצר טוב, וכדאי אתם בספרים הקדושים שביליל הפסח זוכה כל איש ישראל להארת הקדושה בדרגה הגבוה והנעלה ביותר, בדרך של דילוג וקפיצה ושלא על פי הסדר, כי לפי הסדר הרגיל צריכים ללכת מן הקל אל הכבד, מדרגה אחת של הקדושה למשנהו עד שעולה למעלה למעלה, ואילו בליל זה זוכה כל אחד ישראל לדגל באחת עד לדגנת הקדושה גבוהה במאד מאד, הרבה יותר ממה שהכין את עצמו.

וכפי שכתב האור החיים הק' בפרשת בלק (בסדר ג' כ"ג) בשם יודעי פנימיות התורה, 'כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל, כלומר, שביליל זה מתגבר צד הקדושה על הצד שגנז. וכמו שכתב בספר הק' 'בית אהרן' בזה הלשון: 'אם ירצה האדם בליל פסח לזכות את יצרו ולשחטו, עליו לפסוח ולבוא בקפיצה אל המלך, היינו שביליל זה מסוגל שלא יצטרך לחשוב על הסור מרע, אלא יוכל לדלג על הכל וליכנס אל הקדוש בקפיצה'.

לפי זה יתפרש גם מה שאנו אומרים בהגדה: 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם'. דהיינו מאחר שנגלה עליהם מלך המלכים בגילוי נורא ונשגב ממילא לא הספיק בצקם לתפוח ולהחמיץ, כלומר, הבחינה של החמץ והגאות נשבתה ונתבערה מן העולם, שהלא כל הבריא כולה בטילה ומבוטלת קמיה דקדושה בריך הוא ושכינתו, וממילא נשאר רק הבחינה של מצה וענות, וזהו לא הספיק בצקם להחמיץ.

ולפי הדועד לנו מן הספרים הקדושים שקדושת הימים והזמנים לעד קיימת, ובכל שנה ושנה בהגיע הזמן של הנס חוזר וניעור הקדושה של אותו זמן, ואתם האורות שהאירו לאבותינו בימים ההם חוזרים לאהרן גם לנו, נמצא שבכל שנה בליל הגדול והקדוש של חג הפסח נשבת לגמרי השאור וקליפת הגאווה מבתנו ונשאר רק המצה ושפלות הרוח, ולכן, אף על פי ש'בכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה', ובכל השנה גם היצר הרע מתערב בחיינו, אולם 'הלילה הזה כולו מצה', בליל זה אין לו להיצר הרע וכל גונדא דלילה שום שליטה עלינו, מאחר שכל כוחו של היצר הרע הוא רק על ידי שמכניס גאווה בלב האדם, אולם בשעה שמתנהגים בענוה ובשפלות הרוח - כמו הלילה הזה - אין לו שום כוח ומשמות (וראה בארוחות זיקים שערי

הנאות והנעה).

תוכו רצון ענוה

ואם נתבונן עוד נראה, שהרבה עניינים והנהגות במהלך הלילה הזה תוכנם רצון ענוה, כדוגמת המרור שמרמז גם הוא על מדת ענוה ושפלות וכפי שכתב הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פרק ג'). ואפילו מה שנהגו להטיל הלילה הזה ב' פעמים המרור בחירות והכרפס במי מלח גם זה מורה על ענוה ושפלות, כמאמרו הנודע של הרה"ק רבי דוד מלעלוז זיע"א שאמר כי סוד הטבילה הוא לדת מדרגה ועוד מדרגה וכשנמצא למטה יתכופף עוה, ואפשר שלכן אנו מטיילים ב' פעמים לזכור שבכדי לקבל עלינו עול מלכות שמים צריך להתכופף עוד ועוד עד כמה שידענו מנעת.

גם אפשר לומר, שזהו הטעם מדוע לפני סיפור ההגדה נוהגים לשבור את המצה האמצעית ועושים לה 'חץ', ואף זה הוא בכדי לחדד בקרבנו את ההרגשה של שבירת הלב והאפסיות שלנו, שאפילו מצה שלימה אין לנו משל עצמנו. כי בשעה זו, כאשר אנו נגישים לספר ולבטא בפנינו את סיפור יציאת מצרים ושבתא דמלכא, ובזמן שהקב"ה וכל מפליא דלילה יורדים למטה לשמוע כיצד בני ישראל משבחים ומפארים להבורא יתברך שמו, צריכים אנו לצאת תחילה ולהיגאל מקליפת הגאווה והיהרהר של ארץ מצרים ורק לאחר שאכן נתנהג בעניות ובשפלות נזכה באמת להיות מרכבה לשכינה הקדושה שיורדת אלינו למטה מעשרה, ונהיה ראויים להוציא מפינו דיבורים גבוהים וקדושים שכלאו.

בעבור זה עשה ד' לי

והגדת לבנך לאמר בעבור זה עשה ד' לי בצאתי ממצרים מפרש רש"י 'בעבור זה - בעבור שאקיים מצוותי, כגון פסח מצה ומרור הללו, 'עשה ד' לי - רמז תשובה לבן רשע לומר, עשה ד' לי ולא לך, שאילו היית שם לא היית כדאי ליגאל, הקב"ה אומר לנו במפורש: הוצאתי אתכם כדי שתעבדו אותי ותקיימו מצוותי, ואילו הרשע שאינו רוצה לקיים מצוות לו או אומרים במפורש אילו היית שם לא היית ראוי ליגאל, כך עלינו לזכור כשמקיימים מצוות שבשביל זה הוציא אותנו הקב"ה ממצרים וכמו שאומר בעל ההגדה 'אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים', כך צריכים כל אב ואם לחנך את ילדיהם, זה עיקר החיים בעבור זה עשה ד' לי בצאתי ממצרים.

חג החירות

ואנו אומרים בהגדה של פסח 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, הרבה שואלים: איך? איך אני יכול לראות את עצמי כאילו יצאתי ממצרים, והרי אין לי אפילו מושג מהי עבדות ומהי עבודת פרך? האמת היא כי השעבוד או היציאה ממנו אינם צריכים להיות בגבולות מצרים של ארץ, השעבוד יכול להיות היום ואתמול ומחר, כאן, ובכל מקום שאלינו נלך, והרי כבר אמרו חז"ל: 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ולאמלא הקב"ה עוזו אין יכול לו, בכל יום ויום אנו יוצאים ממצרים בכל יום נעשה לנו נס חדש ואנו יוצאים מעבודת לחירות.

מיכלא דאסותא ומיכלא דמהימנותא

ובענין אכילת המצה שהיא המצה הגדולה בליל התקדש חג מבואר בווהר הק' (ח"ג ק"פ ג') שהמצה הוא 'מיכלא דאסותא' - מאכל של רפואה דהיינו שהמצה מרפאת את האדם מכל התלואה הנפש, במיוחד מסוגלת המצה לחזק ולחדד בלב האדם את האמונה הטהורה בהקב"ה מלך המלכים ועל כן נקראת גם 'מיכלא דמהימנותא' - מאכל האמונה, שהרי בכל ימות השנה עסוק האדם בשטף החיים ובטרדות הפרנסה וכיוצא בזה, מתוקף כך עלול לבוא לידי שכחה ח"ו מהש"ת עד שיהיה נדמה לו כי הוא לבדו ובכוחות עצמו עשה את החיל הזה, לכן צריך האדם לאכול פעם אחת בשנה מן המצה הקדושה, והאכילה הקדושה הזאת תשפיע עליו אמונה וטהרה לכל השנה כולה.

חמץ ומצה - יצר הטוב ויצר הרע

הרבה יש מה לעסוק בפנימיות הענין של אכילת מצה ומעלתה, אולם קודם כל במובן הפשוט ביותר, המצה אינה עשויה משום רכיב מיוחד מלבד קמח ומים שהם יסוד קיום הגוף, ומיד לאחר הלישה לוקחים את העיסה, מרדדים אותה עד דק, ותיכף לאחר מכן מכניסים אותה בתוך התנור ואופים אותה כמו שהיא דקה וכחושת מראה.

לא כן החמץ, שמלבד הקמח מוסיפים ליתן לחיבה גם שאור ומחמצת שגורם לבצק לתפוח ביותר, כשלאחר מכן מוסיפים להשהות עוד את העיסה עד שנעשה שמן ובעל מראה עבה ביותר, ורק כאשר העיסה תפוחה כהונן מכניסים אותה אל תוך התנור, כשכוספו של דבר יוצא כיכר גדול ועב נחמד למראה ובעל רושם חיציני.

מבואר בווהר הק' (ח"ג מ"ג), שזהו אם כן החילוק היסודי בין שני מיני מאכל הללו, שהחמץ מורה על גאווה וחשיבות עצמית, שזהו גם יסוד הפשיעה ואם כל חטאת וגם נמשל החמץ ליצר הרע שמפתה את האדם ומביאו לידי חטא כמו שאמרו חז"ל (בבב"א פ"א) 'גלוי יודוע לפנך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבעיסה', מפרש שם רש"י, 'שאור שבעיסה - יצר הרע שבלבנו, המחמיצנו'. מה שאין כן המצה, רומז על ביטול העצמיות והכנעת הלב לגמרי, ללא שום נגיעה עצמית או כוונה חיצינית, בלתי לה לבדו.

ואכן בליל גדול וקדוש כזה של ליל הסדר, שבו מתעלה כל איש ישראל להיות במקום גבוה ונשגב, הרבה יותר ממה שראוי לזה מצד מעשיו,

טיב המערכת

• כנגד ארבעה בנים •

'כנגד ארבעה בנים דברה תורה, כך סידרם בעל ההגדה, 'אחד חכם אחד רשע, אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול, ואנו רוצים להבין: היכן הם אותם ארבעה בנים? ועוד, מהו הלשון 'כנגד ארבעה בנים', למה לא כתב 'על ארבעה בנים דיברה תורה? ובכלל, מה עם אבא שזכה שיש לו יותר מארבעה בנים עליו לא מדברים??

האמת היא שבפסח לא חסר על מה לדבר, והרי 'מעשה רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אליעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, אז לדבר יש הרבה, אבל אנחנו רוצים לעסוק בדבר שימשך עמו פסחם לכל השנה.

בספרים הקדושים מבואר כי בעל ההגדה אינו מדבר דווקא על ארבעה בנים נפרדים, אלא באמת 'כנגד' ארבעה בנים, כי יתכן והיה בן אחד ויחיד ובתכונותיו הוא מסוגל להיות כמו כל הארבעה בנים הללו לסיווגו, כל פעם הוא משוה אחר, פעם חכם, פעם רשע, פעם תם ופעם אינו יודע לשאול, ויתכן אפילו שהבן הזה הוא אני בעצמי, שמשונה מפעם לפעם, כמו שלכל אדם יש כל מיני מצבים גם לי וגם לבני יסווגים להיות מצבים שונים ועליו לדעת כיצד להתמודד בכל מצב.

אכן התשובה נמצאת לצד השאלה, עליו להיות ערניים לכל השינויים העוברים עלינו, ותמיד בכל מצב ועל כל שאלה יש לפנות אל האבא ולבקש את עצתו והדרכתו, וכך להתקדם במעלות החכמה, ועל האב מוטלת המצה 'והגדת לבנך', עליו לנסות להבין באיזה מצב בנו נמצא כעת ולא לפו בינה בהתאם לאותו מצב, ואם הוא נמצא במצב של אינו יודע לשאול, אזי 'את פתח לו, בסבלנות ובהירות לעודדו לו להתחיל להתעניין סמך כמו שעושים לתינוק להתחיל לצעוד כשעדיין אינו יודע ללכת, ואפילו אם הוא נמצא במצב של רשע, גם אז לזכור שהוא אחד מהבנים וצריך לדעת מה וכיצד לענות לו, והרי 'בנים אתם לד' אלוהיכם, וגם אנחנו רוצים שהוא יקשיב לנו תמיד ובכל מצב, וגם יענה לנו.

(לפי טיב המערכת-פסח)

חג הפסח – פ"ה ס"ח

ואכן החפץ חיים בספרו אהבת חסד (ח"ב פ"ה בהג"ה) מביא דברי התנא דבי אליהו (פכ"ג) דכשהו ישראל במצרים נתקבצו כולם וישבו יחד, משום שהיו כולם באגודה אחת וכתרו ברית יחד שיעשו גמילות חסדים זה עם זה.

ומבאר החפץ חיים, מה היה הכריתות ברית בינם לעשות גמילות חסדים, כי כשראו שאין להם שום עצה להנצל מגזירותיו של פרעה, והשעבוד הולך ומתגבר יום יום מה עשו, נתקבצו באגודה אחת וטיכסו עצה כדת מה לעשות לזה וכתרו ברית יחד לגמול חסד זה עם זה, כדי שיע"ז יתעורר למעלה חסד ה' עליהם וממילא יבטלו לבסוף גזירותיו של פרעה.

ואכן בזכות זה זכו בסוף לגאולה, כדכתיב (שמות טו, יג) נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעצן וגו', ודרשו חז"ל (פסיקתא) נחית בחסדך זו גמילות חסדים. ומבאר החפץ חיים, דזוהו מה שנאמר (וימיה א) כה אמר ה' זכרתי לך "חסד - נעוריי", והיינו מה שעשו חסד זה לזה בימי נעוריהן במצרים.

וכעין זה כתב החתם סופר דזוהו מה שנאמר (שמות ו, ה) "וגם אני" שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדיכם אותם ויש להבין מי עוד שמע חוץ מהש"ת. רק הכוונה בזה לדברי התנא דבי אליהו הנ"ל, שכלל ישראל שמו לב לצעקת ונאקת חברים על גודל השיעבוד, וכתרו ברית לגמול חסד זה עם זה.

ואף אתה דקחה את שיניו

והרשעים שלא תיקנו את חטא הדילטוריא ולשון הרע, ולא הגיעו לכרות ברית לעשות חסד זה עם זה, מתו בשלשת ימי האפילה, ולא זכו לצאת ממצרים. וזה מרומז בהתשובה שאומרים בהגדה של פסח לבן הרשע, ואף אתה דקחה את שיניו ואמרו לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים (שמות יג ח) לי ולא לך, אילו היה שם לא היה נגאל.

כי ידוע שבעבור עון לשון הרע באים כאבי שיניים. וכמו שמשפיר על רבי משה ווי"ל שהיה פעם אצל החפץ חיים כשכבר היה ישיש בן פ"ג שנים והחפץ חיים ביקש לו שיספור את השיניים שיש לו בפיו, וקפד רבי משה ודאח שעוד יש להחפץ חיים כל הליב שיניים בשלימות. ואמר לו החפץ חיים שהוא רצה להראות לו בזה השכר שמקבלים על שמירת הלשון.

וזוהו ואף אתה דקחה את שיניו, כי בעל לשון הרע נענש בכאבי שיניים, וזוהו 'אילו היה שם לא היה נגאל, כי העבלי לשון הרע לא זכו להיגאל ממצרים רק מתו בשלשת ימי אפילה מאחר שלא תיקנו את החטא שבגלל זה ירדו למצרים וסבלו את כל הגולות מצרים. ורק מי שתקן את לשונו ודיבורו, וכתרו ברית לגמול חסד עם חבריו, זכה לצאת ממצרים.

ככל דוד כדי שנוכל לראות את עצמינו כאילו יצאנו ממצרים צריכים להתחזק בשמירת הדיבור

היוצא לנו מכל זה, שכלל ישראל תיקנו את חטא הלשון בטרם צאתם ממצרים, ובזכות זה זכו לצאת מגלות מצרים ומתחת יד פרעה. וזוהו העומק בדברי האר"י הקדוש, שלכן נקרא החג חג הפסח מלשון פ"ה ס"ח.

כי במקום מה שהיו מקודם נכשלים בחטא לשון הרע, שזה גרם להם להיות משועבדים לפרעה"ה – פ"ה ר"ע, ולהיות בגלות מצרים, זכו בעת יציאת מצרים לתקן את פגם הדיבור, שכל דיבורם יהיה דיבור הראוי הדיבור דקדושה הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו, ולנצור לשונם מלשון הרע באופן שכל דיבורם יביא אותם לידי חיים כמו שנאמר (תהלים לד, יג-יד) מי האיש החפץ "חיים" וגו' - נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה, ולכן זכו לצאת מתחת יד פרעה"ה ומגלות מצרים, ולחגוג את חג הפסח – פ"ה ס"ח, בימטריא חיים.

והנה בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, אמנם כמו שבמצרים לא היו ראויים להיגאל, עד שתקנו החטא של לשון הרע, כך בכל דור אי אפשר להיגאל ממצרים, רק על ידי שמתקנים מקודם את החטא של לשון הרע.

להלשין להמצרים, שכלל ישראל הולכים לשלול את ממונם לגמרי בדרך שאלה הלוואה, בעת צאתם ממצרים.

הטעם שמשנה רבינו מיאן להוציא את ישראל ממצרים – כי עדיין לא נתקן חטא הדיבור

וכמו כן אנו רואים שמשנה רבינו מיאן להוציא את ישראל ממצרים עד שהיה בטוח שאין יותר פירוד הלבבות אצל כלל ישראל, וכמו שפירש"י (שמות ד, יג) הטעם שמיאן משה ללכת בשליחותו של מקום להוציא את ישראל ממצרים מפני שהיה סבוך שאהרן אחיו הגדול יקפיד על זה שהוא נוטל גדולה לפניו. ויש להבין איך יתכן שהסכים משה רע"א מהימנא שכלל ישראל יאשרו בשיעבודם הקשה מפני דבר קטן זה.

רק משה רבינו ידע שהטעם שיעבוד מצרים הוא מפני שיש פירוד הלבבות בין כלל ישראל, ובמילא כל עוד שלא תיקנו לגמרי דבר זה, לא ישייך שציאן ממצרים. ומצא שאם באמת יקפיד אהרן עליו, עדיין יהיה פירוד הלבבות אצל ישראל, ולא יזכו ישראל לגאולה, ולכן מיאן ללכת בשליחותו של מקום, ולא חשש על המשך שיעבודם של ישראל במצרים, כי בין כך הם עוד לא ראוים לצאת משה מאחר שעוד הולך להיות קפידא סבוך שאהרן אחיו. ורק כשנאמר לו ה', שאהרן לא יקפיד עליו כלל, אדרבה, "וראך ושמח בלבו" (שם יד) אזי הסכים ללכת בשליחות זו.

ומהאי טעמא אמר להש"ת בתחילה שכלל ישראל לא ישמעו אליו ולא יאמינו לו (שם א) ונתכוון לומר בזה שממילא הם עוד לא ראוים לגאולה, כי עוד לא תיקנו לגמרי את הפירוד הלבבות שביניהם, ואם כן מה לו ללכת לגאול אותם, הרי בודאי הדבר לא יצליח, ולכן לא ישמעו אליו, ולא יאמינו לו.

ואמר לו הש"ת להשליך את מטוהו זה נהפך לנחש. ופירש"י, רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל ותפש אומנותו של נחש. והרמז בזה היה שבאמת כבר ראויים ישראל לגאולתם, כי כבר תיקנו את חטא הלשון הרע שהיה ביניהם מקודם, ועתה הוא עצמו המספר לשון הרע עליהם, אבל הם כבר תיקנו חטא זה.

בזכות משה ואהרן זכו ישראל לתקן חטא הדיבור

זה היה גם טענת פרעה למשה שכלל ישראל עוד לא ראויים לצאת ממצרים, כי עוד יש בהם עון לשון הרע. ולכן כשהשליך אהרן לפניו את מטוהו ונהפך לנחש, קרא פרעה לחכמים ולמכשפים ואמר להם שגם הם יעשו כן, כדי להראות למשה ואהרן שעדיין נמשלים ישראל לנחש שאומנותו הוא לדבר לשון הרע.

אך אהרן עשה בחכמתו לבלוע במטוהו את כל הנחשים של מכשפי מצרים, כדי להראות לפרעה, שכשם שהמטות דוקא כשהם ליד פרעה הם נהפכים לנחשים, ואילו כשהוא מקרב אותם אליו, הם הנהפכים למטה. כך כלל ישראל רק מפני שהם עדיין קרובים ומשועבדים אליך, לכן עוד נמצא בהם אומנות הנחש, אך ברגע שהם יתקרבו למשה ולאהרן, יהפכו למטה אחד, ולא יהיה שום פירוד הלבבות ביניהם.

והרבי ר' זושא זצוק"ל מבאר שזוהו מה שנאמר (שמות ו, יג) 'ידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצוום אל בני ישראל, ויצוום הוא מלשון צוותא חדא, וזה נופא אמר הש"ת למשה ולאהרן, שיאמרו לבני ישראל שיחזיקו עצמם בצוותא חדא, בלי שום פירוד הלבבות ביניהם, ועי"ז היו ראויים לצאת ממצרים.

והתולדות יעקב יוסף (פרשת וישב) מבאר, דזוהו מה שנאמר (שמות יב כב) ולקחתם אגדת אזוב, היינו שהם יחזיקו עצמם כאגודה אחת ובזכות זה זכו לצאת ממצרים. וזוהו מה שאמרו במדרש (שהש"ר ב, א) ולקחתם אגדת אזוב, אמר משה לישראל, אם אתם מבקשים להגאל, בדבר קל אתם נגאלין, ולקחתם אגדת אזוב. ופירש בספר שם יעקב, על פי מה שפירש הכלי יקר בפסוק (בראשית מט, א) האספו ואגידה לכם וכו', שיעקב אבינו אמר לבניו, דכשייתאספו להיות אגודה אחת עי"ז יגאלו.

כלל ישראל במצרים כרתו ברית יחד לגמול חסד זה עם זה

ידועים דברי האר"י הקדוש (פע"ח שער חג המצות פ"ז) שסוד סיפור יציאת מצרים בפסח הוא מפני שפס"ח הוא נוטריקון פ"ה ס"ח. והנה ס"ח הוא בגימטריא חיים"ם וזוהו פ"ה – ס"ח שיש להיזוהר לדבר עם הפ"ה רק דיבורים המביאים לידי חיים"ם על דרך מה שנאמר (תהלים לד, יג-יד) מי האיש החפץ "חיים" וגו' - נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה.

כל ענין הירידה למצרים וגלות ושיעבוד מצרים היה מחמת החטא של לשון הרע

ובאמת כשנתבונן בעמקות נראה, דכל הענין של חג הפסח ויציאת מצרים, הכל היה תלוי בהזירות מדיבורי לשון הרע. כי כל ענין ירידת ישראל למצרים התחיל על ידי לשון הרע, וכמו שכתבו המדרש (תנחומא וישב ב) דזה שסיפר יוסף לשון הרע על אחיו, כמו שנאמר (בראשית לג, ב) ויבא יוסף את ידבתם רעה אל אביהם, זו היתה הסיבה הראשונה לירידת בני ישראל למצרים, כי מחמת זה קנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים ונשתעבדו שם ארבע מאות שנה.

ועי"ז מבאר השפת אמת (פסח תר"ב) מה שאומרים בהגדה של פסח, "יורד מצרים - אנוס על פי הדיבור". וקשה הרי מיד ששמע יעקב שיעוד יוסף חי וזי הוא מושל בכל ארץ מצרים, ידל לשם מיד מרצונו הטוב, ולא מצוין שהיה אנוס בדבר זה. ומבאר השפת אמת על פי מה שאמרו בזוה"ק (וארא) שהדיבור היה בגלות במצרים, ונמצא כי כל ענין ירידת ישראל למצרים הכל היה כדי לתקן את הדיבור. וזוהו "אנוס על פי הדיבור", שהיה אנוס ומוכרח לרדת לגלות מצרים, כדי לתקן את הדיבור שהיה בגלות במצרים. ולכן היה משה רבינו כבד פה וכבד לשון, כי הדיבור היה בגלות.

"אכן נודע הדבר"

וכמו כן כל הענין של שיעבוד מצרים היה מחמת הדילטוריא שהיה בין בני ישראל, וכמו שנאמר (שמות ב, יד) וירא משה ויאמר "אכן נודע הדבר", ופירש"י, "וירא משה - דאגו על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר מעתה שמה אינם ראויין להגאל. אכן נודע הדבר - נודע לי הדבר שהייתי תמה עליה, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך, אבל רואה אני שהם ראויים לכך".

והוא נורא ואיום, משה רבינו הרועה הנאמן של ישראל, רואה בסבלותם של ישראל במצרים, איך שהם שפלים ונבזים מוכים ונרדים לעבוד עבודת פרך מהבוקר ועד הלילה. ומרוב רחמנותו אינו יכול לסבול דבר זה, והוא עומד ותמה מה נגרעו ישראל מכל האומות לסבול צרה גדולה כזו.

אך ברגע שהוא רואה שיש לשון הרע בין בני ישראל, מיד מתיישב לו כל הקושיות, הוא כבר לא תמה כלל, הוא רואה אומה שלימה של ששים רבוא אנשים עובדים עבודת פרך, ואין לו שום צער מזה, כי "הם ראויים לכך", למה מפני שהם מדברים לשון הרע ביניהם! ממש פחד פחדים. והדבר מרומז בשמו של פרעה"ה – פ"ה ר"ע. והיינו, שמחמת שהיה לכלל ישראל פה רע, שדיבור לשון הרע על זה על זה, עי"ז היה לו הכח לשעבד את ישראל בעבודת פרך.

בזכות שתיקנו ישראל חטא לשון הרע זכו לצאת ממצרים

וכיון שהוכחנו שהטעם ירידת ישראל למצרים, וטעם גלות ושיעבוד מצרים היה הכל מחמת לשון הרע, אם כן מוכרח שלא זכו לצאת ממצרים עד שתתקנו ענין זה, (וכבר הארכנו בזה בבנין יעקב על חודש ניסן, וכן מבואר להדיא במדרש (ויק"ד אמור לב, ה) בשביל ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שנו את שמם ואת לשונם, "זלא אמרו לשון הרע", ולא נמצא ביניהן אחד מהן פרוץ בערוה.

ועתה באנו להוסיף עוד כמה הוכחות לזה. וזה יצא ראשונה: האור החיים הן בפרשתן (יד, ט) כתב, שהוכחת המדרש הנ"ל שאכן לא דיברו כלל ישראל לשון הרע, הוא ממה שנאמר לישראל י"ב חודשים לפני יציאתם ממצרים (שמות ג כב), ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות וגו', ואנו רואים שהסכימו המצריים להשאילם, ומוכח מזה שלא היה אפילו בעל לשון הרע אחד, שהלך

אשירה לה' כי גאה גאה

בכך אנו ממליכים עלינו את הש"ת ומבלעדי הכוונה הזאת כאילו לא אמרנו 'שמע ישראל, כי אין אפשר לו לאדם להמליך מלך בלא לקבל על עצמו למסור נפשו עבור המלך'. ובסידור הרש"ש מזכיר בכל פעם שאומרים 'מלך העולם שצריך למסור הנפש בשביל מלכותו ית"ש'.

ואותו הדבר נכון גם לעניין ההתגברות נגד הקליפות הרבות היילוחיות של השטן הס"מ שעומדים נגד כל אחד מישראל להכשילו ולהפילו לשהת אף כאן צריך מסירות נפש בכל עת ורגע ולצורך כך צריך אפילו לקפוץ אל תוך הים עד שייגעו מים עד נפש, ואז בא יבוא הש"ת בכבודו ובעצמו לבקוע את הים ולהציל את האדם. אבל קודם כל צריך שיבוא האדם לכדי מסירות נפש, ויעשה את המוטל עליו לעשות כמו שהראוהו אבותיו, ומיד אחר כך פועל ידיו ירצה, ויראה לנוכח כי ישועת ה' כהרף עין, והיגבל מיד כל איוביו.

אמונה פשוטה

"וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בָּהּ וּבַמְשֵׁה עֲבַדְךָ" (יד, לא).

האמונה חדודה ומושרשת ונטועה עמוק בעצם נשמת איש ישראל, בשורש נקודת חיזוק, למעלה מן הדעת והשכל. וירושה היא לנו האמונה מאבותינו שעמדו על הר סיני, וראו ושמעו "אנכי ה' אלקיך" (שמות כ ב) [ענין רמב"ם פ"ח מהל' יסוה"ת ה"א] ומרבותינו הקדושים דור אחר דור, עד אברהם אבינו עליו השלום ראש המאמינים. ואם כן מטבעה הפשוט של הנשמה, להאמין בה אלקינו ובתורתו הקדושה, שהיא בעצמותה חלק מעצמות אור אין סוף ברוך הוא חלק אלקי ממעל, כטבעו הפשוט של הגוף לצמוח למים.

ולפיכך אדם הבונה את אמונתו רק על פי שכל והגיון אנושי טועה הוא, שאם יסוד אמונתו נבנית רק על ראיות והוכחות שכליות מהרה יוכל לטעות בהם.

ומהאי טעמא לא נכון מאוד מה שמצוי בזמנינו מרצים מחזירים בתשובה שבאים רק בדרך זו של ווכחות וראיות על קיום הבורא, ואמיתת תורתנו, ובונים יסודות האמונה רק על אדני "הוכחות חות" כות' וכיוצא, ולפעמים אף נכנסים לויכוחים שונים בזה. – ולא זו הדרך הנכון, אלא צריך לעורר את לבבם בעיקר באהבה וקרבן, והשפעת הרבה קדושה ויראה תורה ודעת וממילא יידלק הניצוץ שבקרב. גם ולהניח לאמונה הטבעית שבנשמותיהם לצוץ ולצאת מעצמה וניתן להסתייע בזה ממה שהבריאה כולה זועקת ומעידה על בוראה, כמו שנאמר (ישעיה מ כו) "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". אבל לא רק בחקירות שונות וכדומה, לכפות ולהכריח עליהם את האמונה, טרם שהגיע זמנה להתגלות.

כי בתוכי לב כל איש מישראל כבר טמונה ונוגה האמונה בנקודה פנימית קדוש קדשים, הנשמרת בזוך טהרתה מכל משמה, על ידי שומר עמו ישראל בעצמו. כידוע מספרים הקדושים שבנקודה זו אין מגיע שום פגם ושום טומאה וזוהמא. ומה ששורש קיימא לן (סנהדרין מד, א) ישראל אף על פי חטאת ישראל הוא, כי גם אם יתרחק הרבה מאוד וירבה לפשוט חלילה, תמיד תישאר זו הנקודה בשר' למות קדושה, אלא שנגננת ונחבאת עמוק עמוק, הסתר בתוך הסתר, ומכוסה בכחמי חלאת העונות. וזוהמת התאוה והשקף שהחזיר האדם בליבו, מחשיכים ומכסים מאד זו הנקודה.

אבל בבוא העת שירצה השם יתברך באיזה דרך שהוא או מחמת גורמים שונים המשברים ליבו של אדם, ומקרעים כל המסכים הנראים הללו, ומסירים הכיסויים. – אז מגלה האדם לפתע אור גדול צה ומצוחצה בליבו ובנשמתו, אשר במהרה יכול כשילך ויצעד בדרך הישר, להפוך עצמו לבריה חדשה ואיש אחר לגמרי.

ואנו אין לנו אלא לעורר לב העם לדבר אל ליבם ולקרבם לאביהם שבשמים עד שמעצמה התעורר השלהבת שבליבם. וזו הדרך הישרה והנוכחנה בקירוב אחינו בני ישראל, כדוגמת הארת המנורה הטהורה, שעיקר עבודתה בהטבת הדשן ובהעלאתה עד שתיארה שלהבת עולה מאליה בנשמות ישראל קדושים וד"ק היטב.

לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו

ח"ל מספרים לנו, שבזכות מעשה תוקפו ומסירות נפשו, זכה נחשון בן עמינדב שהמלוכה תהיה אצל שבטו, שבט יהודה, ומזרעו יצא חוטר ונצר שרשיו יפיר, כשלימים הוכתר אחד מיוצאי חלציו להיות למלך ישראל, הלא הוא דוד המלך נעים זמירות ישראל. ועד סוף כל הדורות תישאר המלוכה אצל זרעו של דוד המלך, גם משיח צדקנו, אשר בכל יום אנו מחכים לו, עתיד לצאת מזרעו, כדכתיב (בראשית מט, י) "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים".

ולכן זכה נחשון גם להיות המקריב הראשון מבין כל הנשיאים בחנוכת המזבח כדכתיב (במדבר ז, יב) "וזה המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה, וכדכתב המדרש (במדבר יב, א) שבעשה שציווה הקב"ה למשה רבינו על הקרבנות אמר לו 'נשיא אחד ליום' אבל לא אמר לו הסדר מי יהיה הראשון שיקריב, ואז הכימו כל הנשיאים שנחשון יקריב ראשון, ואמר: 'זה קידש שמו של הקב"ה על הים זה ראוי להוריד את השכינה והוא יקריב ראשון לכולם'.

לצורך קיום המלכות צריך מסירות נפש

ענין זה בא ללמד אותנו שמלכות אפשר לבנות ולקיים רק על ידי מסירות נפש, כמו שבכל מדינה החפצה לשמור על מלכותה יש צבא עם חיילים שמוכנים להקריב את נפשם עבור מדינתם ורק כך יש כח במלכות להישאר ולהחזיק מעמד.

זו גם הטעם מדוע באמירת 'שמע ישראל צריכים אנו לקבל על עצמנו ארבע מיתות בית דין, כי רק

המתגבר על יצרו נקרא מלך גדול

לפיכך עשה הקב"ה שמלכות בית דוד תצא בדווקא משבטו של יהודה, היות שנחשון בן עמינדב - שהוא משבט יהודה - מסר את נפשו למען כבוד שמו יתברך, וכמו שבמלכות כללית חייבים מסירות נפש בכדי לקיים ולהחזיק את המלכות, אותו הדבר הוא גם במלוכה הפרטית של האדם, דהיינו רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, שאם רוצה למלוך עליהם ולהיות מושל על יצרו שלא יסיתוהו בדבר עבירה, חייב להגיע לידי מסירות נפש, ורק כך נקרא מלך, וכלשון קדשו של רבי דודקו מלובלין זי"ע א"פ (פרי צדיק פרשת ויגש) "כי מי שיש בו הכח ממשלה להתגבר על יצרו להיות סר מכל רע רק ביראת ה' כל היום - נקרא מלך גדול".

היצר הרע ורדף את האדם בכל מיני נסיונות ופיתויים רק כאשר הוא רואה שהאיש העומד מולו מנבלל ומסופק, אולם מי שמוכיח עזות דקדושה במילי דשמיא ועבור זה מוכן אפילו לקפוץ אל תוך המים, ברור שהיצר הרע ילך לחפש לו קרבנות אחרים לבלבל את דעתו, כי כשאדם מסור נפשו ואינו נרתע ופחד משום מכשול ועיכוב שבדרך, אי לא יוכל שום כח שבעולם לעצורו ולמנוע בעדו מלקיים את תר"ג מצוות התורה, ואת רצון הש"ת.

והדברים קל וחומר ממצאיאות החיים, שרואים אנו הרבה פעמים שכשאדם רוצה דבר מסוים הוא משתדל מאוד ומפעיל את כל האפשרויות שבידו עד שעולה בידו מבוקשו, כל שכן הם הדברים הרחוקים שיש בהם סייעתא דשמיא גדולה, שאם יזיכה האדם במסירות נפש שרצונו ללמוד או להתפלל ולקיים את מצוות הש"ת אלקיו, אזי יהא הקב"ה בעזרו ויכול לו, להחליש ולבטל את כח היצר הרע עד שיבטל אותו לגמרי, ואז הוא יהיה המלך השולט על עצמו, על גופו ואבריו שלא יחטאו ח"ו, כי העובר עבירה הרי זה פוגם במלכות, ובכדי לחזק את המלכות צריך להתגבר נגד היצר הרע.

גאולה בזכות האמונה

ומובא במדרש רבה בגדול האמונה (פר' בשלח): "זונתי בחגתי הסלע" - זה נאמר על אותה שעה שרדף פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים ואין מקום לנוס לפניהם מפני הים ולא להפנות מפני חיות רעות למה היו דומין באותה שעה ליונה שבורחת מפני הגן ונכנסה לנקיצי הסלעים והיה הנחש נושף בה תכנס לפניו הרי הנחש תצא לחוץ הרי הגן אמר לה הקב"ה הראיני את מראיך את כשרון פעולתך למי את פונה בעת צרה... השמיעני את קולך, אותו קול שהייתי שומע בהיותך במצרים...".

לא תמיד מבינים את ההתרשמות והצער שמסבסב הקב"ה על האדם אבל עלינו להאמין כי אב ורוחם והגן מסבסב את כל הסיבות והמעשים ומאתו לא תצא הרעות ולפעמים הוא רק רוצה לשמוע את הקול שלנו - השמיעני את קולך כי קולך ערב, וכאשר רק פונים אליו וצועקים מקרב לב - מיד יושע ה' ונחיה קריעת ים וביזת הים וירידת המן וכל מה שצריכים להושיע.

"קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים", "קשה זיוונו של אדם כקריעת ים" - מובא בשם החוזה מלוב' לין, כשם שקריעת ים סוף היה נס בלתי צפוי, איש לא העלה בדעתו ישועה כזו, כן מזונותיו של אדם זיוונו של אדם באים לו ממקום בלתי צפוי, ישועת ה' כהרף און - דאגה מנין.

גאולת הכלל והפרט

והנה לביל שביעי של פסח נהגו בתפוצות ישראל להתקבץ יחדיו ולומר את שירת הים ברוב עם וזו בעצם הקריאה שקורין בבית הכנסת ביום שביעי של פסח, שהיא השירה שאמרו כל עדת ישראל כשיצאו מגלות מצרים. ומפסידים בניאי (שמואל ב' כב, א), את שירת דוד המלך ביום שהציל ה' אותו - באופן פרטי - מכף כל איוביו ומיד שאלו.

מכאן, שגאולת הכלל והפרט שוות הנה ולכן ביום שקורים השירה שאמרו כל עדת ישראל, בו ביום קורים גם את השירה הפרטית של דוד המלך עליו השלום.

חיזוק מיוחד בזמנים אלו לשמור את הפה והלשון מכל דיבור רע. ולכן סיבבה ההשגחה העליונה, שלפעמים יקראו פרשיות אלו לפני הפסח כדי להתעורר מזה לשמירת הפה והלשון, למרות הקושי שנוצר בתקופת ערב פסח להישמר מזה.

יעזור הש"ת שנזכה לשמור את פינו ולשונונו מלשון הרע, ושיהיה כל דיבורינו בבחינת פ"ה ס"ת, ובזכות הזאת לחג פסח' כשר ושמט, ונזכה לצאת ממצרים גם בדורינו, ויהי רצון שכבר נזכה לצאת בפועל גם מן הגלות המר הזו, כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות, במהרה בימינו אמן.

וזהו מה שאומרים לביל הסדר, 'כל דכפין ייתי ויכול, לרמו שאנו נמצאים באחדות שלמה כל ישראל יחד, ולכן כל אחד מזמין את כל ישראל שהם יכולים לבוא לאכול בביתו, ובכך זה אנו זוכים לבחינת יציאת מצרים בפועל לביל הסדר שבכל שנה ושנה.

ובפשטות אפשר לבאר טעם הדבר שקוראים לפעמים פרשיות תזריע מצרוע לפני הפסח כי בערב פסח מצוי יותר הקטטה בבתי ישראל, כי הם ימי בין הזמנים, וכולם נמצאים בבית ועסוקים וטרודים מאד בנקיון הבית מכל משהו חמץ, ושכיח הדבר שבאים אז לידי כעס וקטטות ולכן צריכים

השקף פעמול הקודם < | פרשיות תזריע - מצרוע

לפני הפסח

ואפשר לומר דהוה הטעם שקוראים לפעמים פרשיות תזריע מצרוע לפני פסח כמו בשנה זו, כי על ידי קריאת פרשיות תזריע מצרוע מתעוררים לתקן חטא הלשון, כשרואים העונש הגדול שקיבלו בזמן הבית על זיבורי לשון הרע שהגיעו נגעים בבגדים ובבתים ועל האדם וע"י שמתעוררים לפני חג הפסח, לתקן את חטא הלשון, אנו יכולים גם בדורינו לראות את עצמינו כאילו אנהנו יצאנו ממצרים.

בודקין את החמץ לאור הגר

"אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הגר" (פסחים ב).

בספר הקדוש עבודת ישראל (לשבת הגדול) דרש הגר"ק המגיד מקונונין זקוק"ל פירושו משנתנו על דרך הרמז והמוסר, ללמדנו להועיל לטיב מעלתם הנשגבה של ימי חג הפסח הבאים לקראתנו לטובה, ובעבודת הכנת הלב והנפש לקראתם.

וז"ל: "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ. כבר פירשתי שהחמץ הוא היצר הרע, כמו שפירש הרמב"ם שחמץ הוא מלשון גזילה מלשון 'אשרו חמוץ' (וישעיה א יז), ולכן חמץ מרמז על היצר הרע שמי שהולך בעצת היצר הרע הוא נגזל משרשו".

"ולכן צריך לבער החמץ בערב פסח ולעשות הכנה שיוכל להשרות עליו הקדושה הגדולה שמתגלה בליל פסח".

ש"פסח" הוא מלשון פסוח דולגו, כי בכל מועד הקדושה אינה באה לאדם בפעם אחת, רק צריך להמשיך עליו הקדושה בתפלות ערבית ושחרית ומנחה. אבל בפסח בא הקדושה לאדם בפעם אחת כלשון 'פסח כנ"ל".

"ולכן צריך הכנה, כי אף על פי שבא אור הבהיר אף על פי כן צריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר".

"למשל, שהחמה אף על פי שהיא זורחת ביותר, אף על פי כן צריכים החלונות להיות פתוחים, שאם יהיו סתומים לא תוכל החמה לזרוח להבית".

"ובכל מועד צריך להמשיך עליו הקדושה בתפלות כמאמר הכתוב (ויקרא כ ד) 'אשר תקראו אותם במועד מקראי קודש', שצריך לקרות הקדושה. אבל בפסח היה צריך אור הבהיר לבא בפעם אחת, כ' בחפזו יצאת ממצרים' (דברים טז ג), וכל האור הבהיר באה פסוח דולגו. – אבל בוודאי אף על פי כן צריך כל אדם לעשות לו הכנה, כמשל זריחת השמש אל החלונות כנ"ל" עכ"ל".

הרה"ק מקרעטער מוזנין יהודי לטעון על שולחנו בפסח כדי להצילו מאיסור חמץ

חג הפסח בעיירה קרעטער הגדולה האלקים שבארץ הגר, בחצר הקדוש של הרבי הקדוש והמפורסם רבי ישעיהו קרעטער זקוק"ל, היה מן המזנים הנעלים והיפים ביותר שידעה העיירה.

ההמולה הגדולה החלה כבר מימים רבים שלפני חג, כשהכל נעשים שותפים ונוטלים חלק בהכנות הגדולות שלקראת חג הקדוש הממשמש ובא. והמלאכה היתה זיה והותר בשביל כל אחד ואחד קטן וגדול, להניקין וצחצוח הבתים הדק היטב – בתי המגורים ובית המדרש הגדול, בית הכנסת אורחים וחדרי המטבחים [נאסטי הויז]. והן בהכנת היין והמצות ושאר תבשילים הנצרכים עבור כל האורחים הרבים שעתידיים לעשות את הפסח בצל הקדוש.

שנה אחת במוצאי חג הפורים בעת שהחלו האורחים הרבים שהגיעו לכבוד הפורים לארוח את חפציהם ולשוב אל ביתם היה ביניהם אורח אחד שהתכונן אף הוא לצאת לדרך, הוא נעמד אפוא בתור ליד חדרו של הרבי ביחד עם כל הנוסעים כדי להיפרד [גזעניען] ולקבל מן הצדיק את ברכת הדרך.

אך לפליאתו ולפליאת הגבאים ושאר החסידים הסובבים עוצר אותו הרבי ופונה אליו בדרישה נחרצת: דו פארסט שוין אויך? פאר וואס זאלסטו נישט בלייבן מיט אונז אויף פסח? [גם אתה נוסע כבר? מדוע שלא תישאר עימנו לחג הפסח?] וביקשו מאוד ליהיאר בקרעטער גם לחג הפסח. – היהודי נענה

שמשיפיעה על כל בני המשפחה לכבוד החג. – אך משום מה היא מרגישה שאין הסדר נערך בביתה כראוי וכנוק, ומלבד אכילת מצות ושתיית יין עם כל התבשילים המיוחדים אין בו מספיק תוכן פנימי ומשמעות עמוקה, מחמת שאינו נערך כהלכה! לפיכך מבקשת היא עזרה וסיוע בכל ההכנות הנצרכות על פי ההלכה לערוך סדר פסח כהלכתו בהידור רב.

צוות הסמינר האמונים על בקשות מסוג זה נענו בחפץ לב רב מכשיר מיוחד נשלח אל הבית ביחד עם כמה בחורים צעירים עוזרי ניקיון מומחים, אשר ניקו היטב את כל הבית לקראת הפסח, צחצחו את המטבח והכשירו את כל הכלים הנצרכים לחג. ולאחר שהכל היה מבריק ונוצץ, נשלח לביתם 'משלוח ענק' שהגיע היישר מן העיר בני ברק שהכיל את כל צרכי החג מהחל ועד כלה בכשרות מהודרת ובהרחבה רבה.

מספר 'הגדות של פסח' מפוארות נשלחו אל הבית כפי מספר האורחים האמורים להשתתף ולהתארח בביתם בליל הסדר. ובעלת הבית המארחת הגולה קיבלה 'חברת הדרכה' מיוחדת בשביל 'עריכת הסדר', שזוכנה והודפסה ברוב פאר והודר על ידי הסמינר, ובה הדרכה מפורטת ומדוקדקת על כל ליל הסדר כולו מתחילתו ועד סופו, ובין השאר גם הדרכה ברורה לערוך הסדר כיצד יש להגיעו על הצד היחיד טוב.

בעלת הבית בת ישראל כשרה היתה כולה נרגשת ונסערת עד מאוד, הניצוץ הטהור שנדלק בה מתוך האהבה המיוחדת שהיתה שמורה בליבה פנימה לחג הפסח יצא ללהב גדול, והיא התמסרה כל כולה בלב ונפש להכנת 'ליל הסדר' בששון ובשמחה.

היא למדה את 'חברת ההדרכה' היטב מתחילתה ועד סופה, ערכה את שולחן הסדר בדיוק על פי ההוראות שנכתבו על ידי טובי הרבנים על פי דקדוקי ההלכה בהידור ובשלמות.

ובהגיע ליל הסדר הגדול אשר לילה כיום יאיר, היה הבית כולו מאיר באור יקרות מופלא בני המשפחה המזומנים התקבלו בשמחה רבה ובכבוד גדול, ולאחר שהתיישבו כולם על כוסות הארבעה היקרות שהוכנו וקושטו ברוב יופי והדר במיוחד לחג הפסח ביקשה בעלת הבית מאביה הזקן שישב בהדרו בראש השולחן לערוך ולהנהיג את הסדר על פי ההגדה שלפניו, אך הוא סירב בנימוס באומרו שאמנם בילדותו השתתף תמיד בליל הסדר שנתון בבית הוריו, אבל כבר עברו מאז שנים רבות והוא כבר הפסיק לטכוח הכל...

היא פנתה אפוא לבעלה וביקשה ממנו, שיואיל הוא בטובו להנהיג את הסדר, אך גם הוא כמו חמיו סירב בדב, וטען בקל וחומר שאם הסבא שזכה בצעירותו להשתתף בסדר פסח כהלכתו מסרב כל שכן הוא שמעולם לא השתתף בסדר 'דתי' ואינו יודע מאומה מכל הלכות ליל הסדר...

בלית ברירה ערכה בעלת הבית בעצמה וניהלה את הסדר לבני משפחתה, כפי שלמדה בשיעורי ההכנה הרבים ובחברת ההדרכה שקיבלה.

הם החלו כולם בקריאת ההגדה, להא לחמא עניא' מילה במילה, כשהמארחת הוערכת אינה מוותרת מלפרש ולהסביר כל קטע וכל פיסקא כדי שיהיו מובנים היטב לכל.

והנה הגיעו אל ארבעת בנים, 'כנגד ארבעה בנים דברה תורה, וכאשר כל מילה מוסברת ומוטעמת ניתן הסבר מיוחד על ענין

לקראתו של הרבי, ונשאר לחוג גם את חג הפסח בקרעטער.

כשראה הרבי את פליאתם של המקורבים מה ראה לעצור את האורח בדרך, ולהשאירו לחודש נוסף בקרעטער, גילה להם הרבי טפה וכיסה טפחים: יודע אני באיש זה שאין הפרוטה מצויה בכיסו להכין את חג הפסח כראוי... ומחמת הבושה כבר גמר בדעתי שלא לפשוט את ידו בשום אופן, אף אם יצטרך לאכול חמץ בפסח! דחמנא ליצול. – אשר על כן צויתו עליו להישאר עימנו כאן, ולהיות סמוך על שולחני בקמחא דפסחא כדי להציל איש ישראל מחמץ בפסח.

ללמדך, טבעם וטיבם של גדולי ישראל צדיקי הדורות שחשו אחריות בשמירת כל איש ואיש מישראל שלא יכשל הלילה בעוון הנורא של חמץ בפסח. וכל שכן וקל וחומר שהשפיעו בישראל את ה'ביעור חמץ הפנימי, הלא הוא היצר הרע הקשה שאור שבעיסה שבלב.

על דרך שפירש בספח"ק 'בית אהרן' לערב פסח וז"ל: "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הגר – היינו בלג מצוה ותורה אור" (משלי ג, כג). 'כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת' – 'ידו היינו שכלו. 'והאשר מבטלנו, ובמה, 'בלב' – מיט איין שטיקעלע הארץ. 'אין ביעור חמץ' 'אלא שריפה' – בהתלהבות לדבקות הבורא ברוך הוא" עכ"ל".

ליל הסדר כהלכתו שהחזיר משפחה שלמה בתשובה

סיפר לי הרה"צ רבי מאיר משולם רבינוביץ מקלאשין שליט"א על 'שבת קירוב' אחת שנערכה לקראת חג הפסח על ידי אחד מסמנריים הידועים ומפורסמים בהחזקת עם בני ישראל בתשובה. השבת התקיימה לפני חג הפסח באחד המלונות המפוארים בעיר 'ארציליה' החילונית, ונושא השבת כולה היה 'הכנה לחג הפסח'. תוכניות השבת ההרצאות והפעילויות וכל הדרשות כולם נסובו סביב ענייני של פסח הן בהלכה והן באגדה, כדרכם הנודעת של הסמינר להנחיל מורשה לאחינו בית ישראל כדי לקרובם לתורה ולתשובה.

אחת מאורחות השבת היתה אישה עשירה מאוד מהעיר הרציליה שאף כי היתה חילונית גמורה משום מה את 'חג הפסח' אהבה מאוד, וכשראתה את הפרסומים על 'שבת הכנה לחג הפסח' ביקשה לשלוח אליה את הפרוספקט, וכראותה שכל השבת נסובה על תוכנו של חג האהוב עליה כל כך, נרשמה והצטרפה לאותה שבת בבית מלון מפואר שבהרציליה.

ההרצאות שנמסרו במשך השבת באומנות רבה על ידי המרצים הבכירים נכנסו לעומק ליבה, ומרוב צימאונה לדעת ולהבין את עומק משמעותו של חג הפסח היו בשבילה הדרשות של אותה שבת כמים קרים לנפש עייפה.

עם סיום השבת לאחר שהתמלאו חדרי לבבה בהתעוררות קדושת חג הפסח נדלק בה הניצוץ הקדוש, חלק אלקי ממעל, והיא החליטה שברצונה לזכות לפחות פעם אחת לערוך את סדר ליל הפסח כהלכתו כראוי וכיאות.

היא נישאה אל אחד הרבנים במוצאי שבת כשבקשתה בבית, היות והיא מארחת בביתה הגדול בליל הסדר את כל בני המשפחה המורחבת ומשקיעה רבות בהצלחתו של 'ערב' זה שכולם הניגים מאוד ומהללים את תבשיליה ואת האווירה הנעימה

טיב הלכה

נכתב ע"י ה"ר מאיר רבעביץ שליט"א

<< דין החמץ שנמצא לאחר הזמן

א. המוצא חמץ בביתו, אם הוא בחול המועד יוציאנו מרשותו מיד שלא יבוא לידי ממשול אכילה, ויבעורו מיד (סי' תמ"ו סי' ו' וסי' ט"ו).

ב. ואם הוא ביום טוב שאסור לטלטלו שהוא מוקצה כיון שאסור באכילה ובתנאה, וגם הבער עמו מפני שאינו לצורך היום, לכן יכפה עליו כלי כדי שלא יבוא לאכילתו עד הלילה ואז יבערנו, ואפילו בחמץ דרבנן ג"כ אסור בטלטול (שם ובבבלי ד"ה שלא).

ג. ואמנם הרבה פוסקים ס"ל דבחמץ שלא ביטלו קודם החג שנמצא עובר עליו בכל יראה אזי אתי לאו דבלי יראה ודוחה איסור טלטול

(בבית).

ו. ונחלקו האחרונים במצא חמץ בפסח אם צריך לברך על ביעור חמץ אם כבר בדיק וביטל כדינו קודם הפסח דכיון שכבר בדיק וביטל כדינו וקיים תקנת חכמים אפשר דבברכה ראשונה שבירך אז היה נכלל גם על כל מה שימצא בתוך הפסח, וספק ברכות להלך (סי' ס"ה ת"ה סק"ה).

ז. המוצא חמץ בביתו בחו"מ פסח לאחר שמכר כל חמצו לגוי, והיה בודא גם זה בכלל לפי תהוהו לפרש הכל בלי יוצא מן הכלל, יעשה מחיצה ל' טפחים, ואם אי"ל לו לעשות כן יגבירו ויכניסו לרשות גוי המכור, ויאמר בפה מלא שאינו רוצה לקנותו, ויזהר ג"כ שלא יגע בחמץ עצמו (שבבבלי ד"ה ט"ו ק"ד).

ח. כתבו האחרונים דאסור להריח לחם חם בפסח אף של א"י (באר היטב סי' תמ"ו סק"ה, ביאר הלכה סי' תמ"ג ד"ה אפילו).

<< חמץ שעבר עליו הפסח

ט. חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה, אפילו הניחו שווג או אנוס, דקנסוהו רבנן הואיל ועבר עליו בכל יראה ובל ימצא (סי' תמ"א סי' ו' וסי' ט"ו).

י. ואסור אף על פי שביטלו או הפקירו, ואע"ג דכשביטלו אינו עובר בכל יראה, מ"מ חששו חכמים שאם נתירו כשביטלו יניח כל אדם את חמצו על אחר הפסח ויאמר שהפקירו קודם הפסח כדי שנתיר לו (סי' ו' וסי' ט' סק"ד).

יא. וכמה אחרונים כתבו שאפילו אם בדיק ג"כ כמנהגינו ונמצא חמץ לאחר הפסח אע"כ אסור בהנאה, שלא חילקו בדבר, ויש מן האחרונים שמקילים בבדיק וביטל ונמצא אח"כ, דמאי הוי ליה למעבד הרי עשה הכל כדין, ודעתם דע"כ פ' בהנאה אין לאסור, ובמקום הפסח מרובה יש לסמוך עליהן (סי' ט"ו שם סק"ה).

מי נסקלדה

הוצע לי לרכוש דירת גג (פנטהאוס) בירושלים שהייתה בשלב של תכנון בלבד. על מנת שאוכל להתרשם מהנוף והכיוונים שיהיו לי בדירה שלי אחרי הבניה, לקח אותי המתווך לבניין הסמוך לבניין החדש שאמור להבנות וטיפסנו לקומת הגג. כאשר הגענו לקומת הגג שאל אותי המתווך "מי ראשון לטפס אל מחוץ לגג?"

"אני אחריך!!!" השבתי

הוא טיפס לגג דרך סולם גג, ואני ממתין לטפס תיכף אחרי. אלא שכאשר ראשו ורובו כבר היו על הגג נשמת אבן ממסגרת הגג, והמתווך על כל משקלו צנח למטה כאשר האבן הנשמטת פוגעת בראשו ופוצעת אותו.

מיד הזמנתי כוחות רפואה שנתנו לו טיפול ראשוני, ופינו אותו לבית החולים להמשך טיפול. הוא יצא מזה בנס!!! אילו טיפסתי ראשון, הייתי נופל כנראה באותה דרך, וחלילה נפצע באורח הרבה יותר קשה מאחר ואני טיפוס צנום ושברירי...

אבל כדי להודות על הנס בכל לב, שלח לי בורא עולם ידיעה חדשותית באותו יום על פועל בניין ישמעאלי שעבד בתל אביב ונפל בדיוק בדרך הזו כמו המתווך, והוא הישמעאלי נהרג במקום!!! אותו סיפור בדיוק, אותו גובה בדיוק, המתווך היה זקוק לכמה תפרים והישמעאלי מת!!!

בעל המעשה: ז.ז.

זה היה בטוונה!!!

המתנתי בתור להיכנס לאחד הצדיקים לקבל עצה וברכה. האיש שהיה לפני בחדר של הרב כבר עמד לצאת ואילו אותי כבר הכניס הגבאי. היהודי שלפני היה באמצע התייעצות על בנו הזקוק לעזרה לימודית וביקש המלצה על בעל מקצוע מסוים בתחום כדי לעזור לקדם את בנו. הרב אמר שאינו מכיר את היהודי הנ"ל ועליו להתייעץ עם מישהו שכן מכיר אותו. זה לא נעים, אבל אני כבר הייתי בפנים והוא עם רגל אחת בחוץ ואני שומע את השאלה ובמקרה של ממש שבשפת הקודש קוראים לזה השגחה פרטית, אני השתמשתי במומחיות של האדם המדובר כדי לקדם את בני חביבי והייתי מאוד מאוד מרוצה ממנו.

לא התאפקתי ובקשתי רשות להביע דעה. הצדיק כל כך שמח מההשגחה פרטית ואמר: "היה לי בלב על הגבאי, מדוע הכניס אדם נוסף לפני שהראשון יצא? הרי אנשים מדברים הרבה פעמים דברים אישיים, והנה עכשיו קבלתי תשובה במקום. למדתי שגם גבאי שהכניס מישהו, יש כאן כוונת מכוון!!!

בעל המעשה: ז.ז.

הכנה פנימית, ובלא התבוננות והתקשרות בתוכן ומשמעות ההג, לא מגיעים לשום השגחה!

השי"ת 'נאל ישראל' בלשון עבר מצמצים ונאל ישראל בלשון הווה עתה בתוך הגלות

באחת העיירות הסמוכות לעיר 'אפטא', אי שם בערבות אוקראינה הרחוקה, התגורר לו יהודי פשוט תמים וישר דרך, שפרנסתו היה הוכר את בית המזיגה מן הפריץ המקומי עבור השלום שנתו קבוע.

שנה אחת לאחר חורף קשה ביותר שבו השתבשו הדרכים בשלגים ובבוץ, ונתמעתו מאוד העוברים ושבים באזור, התקשה היהודי לעמוד בנטל השלום והחוב נערם והצטבר. לאחר כמה דרישות שלא נענו החל הפריץ לאבד את סבלנותו, ושלה 'איום' נחרץ אל היהודי, בו רמז על השלכת כל בני המשפחה אל הצינעק והמנא ליצילן!

בימים ההם היו הפריצים שולטים בנתיניהם שלטון ללא מיצרים ואיום שכזה היה מוחשי ביותר, ולא רחוק מביצועו המעשי!

לקראת 'שבת הגדול' נסע היהודי, כדרכם של הרבה מיהודי המחוז, אל העיר הגדולה אפטא להכנה לקראת הפסח בצל קדשו של הרב המרא דאתרא, הר"ק בעל 'אוהב ישראל' ז"ע, להשתתף בדרשת שבת הגדול המפורסמת, וכן להביא לביתו כמה מצרכים לחג הפסח שלא ניתן להשיגם רק בעיר הגדולה.

והנה בדרשת שבת הגדול האריך הרב הגאון בפלפול אדיר בהלכה כיד ה' הטובה עליו, ובשלהי הדרשה החל לדבר מעט מענייני ההג באגדה כנהוג בין הדברים הזכיר את ברכת "נאל ישראל" הוחתמת בהגדה של פסח ונעמד על כך שהיא נאמרת בלשון עבר 'נאל', ואילו בשמונה עשרה חותמים אנו 'נאל ישראל' בלשון הווה. - מה ההבדל בין שתי הברכות הללו, שאל הרב, מדוע זו בלשון עבר וזו בלשון הווה?

אולם ביאר הרבי בטוב טעם ודעת, ברכת 'נאל ישראל' שביליל פסח נאמרת על גאולה מצרים שאנו מודים ומשבחים עליה בליל התקדש הג, ולכן נתקנה בלשון עבר, על אותה גאולה שבמצרים. - לעומת זאת ברכת 'נאל ישראל' מוסבת על הגאולה שאנו זוכים בחסדי השי"ת בהווה כל העת, בניסים התדירים עמנו בתוככי הגלות בכל עת ובכל שעה. כדמפורש להדיא ברש"י (מגילה יז): 'בביאור זו הברכה, וז"ל: 'האי גאולה לאו גאולה דגלות היא אלא שיגאלנו מן הצרות הבאות עלינו תמיד. דהא ברכת קיבוץ ובנין ירושלים וצמח דוד יש לכל אחת ואחת ברכה לעצמה, לבד מגאולה זו' עכ"ל. ויע"ו ברש"י ברכות (יב).

וכמו שאנו מבקשים (תפילה רבון העולמים בלש"ק): "שתרחמיני עוד בגלותי לגאלני" - לא אמר לגאלני מגלותי, כי אם 'בגלותי לגאלני', היינו הגאולה שבתוך הגלות להצילנו מכף כל העריצים ולשום נפשנו בחיים.

לדוגמא המשיל הרבי במחק דרשותו - כדי להמחיש את מהות ברכת 'נאל ישראל' שאנו נצרכים בתוך הגלות לפעמים נתון יהודי בגלות בצרה קשה כשאין לו מומן להשלום דמי החכירה (שטייער-געלט) לפריץ, ואולי גם איים עליו הפריץ בהשלכתו הבורה עם כל משפחתו חלילה. - אך גם אז בתוככי גלותו הקשה לא אבד סברו ולא בטל סיכויו, עד שנגלה אליו מלך מלכי המלכים ב"ה ומושיעו מצרתו! הרבה דרכים למקום להביא הישועה, כדי שיברך איש ישראל בלב שלם "נאל ישראל".

עומדים אנו - סיים הרבי - לקראת ליל הסדר הגדול, שהוא עת רצון נעלה ומיוחדת לקבלת תפילות ישראל! וסגולה מיוחדת יש בידי, גילה הרב, בקבלה מרבתי בהאי שעתא עילאת, כאשר מגיעים באמירת ההגדה לפסקא: "ונצעק אל ה' אלקי אבותינו (דברים כג, ז) כמה שנאמר (שמות ב, כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים וייאנחו בני ישראל מן העבודה ויועקו, ותעל שוועתם אל האלקים מן העבודה". - להתפלל אז עד מאד, ולזעוק מקירוב לב ונפש אל ה', גם על כל מיני מיצרים פריטים המעיקים על האדם! מקובלני ובטוחני, שמי שיעצק אל ה' בכל לב בליל הסדר בנפסא אז של ונצעק אל ה', הרי יקום בו 'ותעל שוועתם אל האלקים'!

וכשם שנגאלו ישראל בברכת 'נאל ישראל' מצמצים כן יגאלו עתה בברכת 'נאל ישראל' שבהווה, עדי נוכח מהרה לברכת 'נאל ישראל' שבגאולה העתידה במהרה בימינו. - חתם הרבי את הדרשה בברכה כשכל הקהל עונים פה אחד "אמן".

היהודי התמים דגן התרגש מאוד מאותה דרשה, ויתמלא לבו תפילה וזעקה לאלקים, הרי הרבי דיבר בדיוק אליו!

הוא הגיע לביתו אחר השבת בשמחה גדולה ואמר לבני ביתו שהשנה יש לנו סגולה מובטחת מהרבי הקדוש לפעול ישועות בליל הסדר! והכין אותם כראוי לקראת "ונצעק אל ה'" בליל הסדר הממשמש ובא.

ויהי בליל התקדש חג, כאשר הסבו כל בני המשפחה יהודי לשולחן הסדר, ופתחו בדחילו ורחימו בתמינת ההגדה, בהגיעם לונצעק אל ה' נהפך המקום לחרדת אלקים: הם החלו כולם לזעוק לפני ה' בקולי קולות ובכביות נוראות זמן רב ישוב כך יהודי והתמוגגו בתפילות וזעקות לחוס ולרחם עליהם מכל צדוניהם.

עד כדי כך היו שקועים בתפילתם וזעקתם, שלא שמעו כלל את הדפיקות החזקות שעל הדלת...

המשך בעמוד הבא

ארבעת הבנים שהוכנה לנו תורתנו הקדושה 'דרכי טיפול מיוחדים בשביל כל בן ובן.

כמ"ש בספרים בביאור לשון "כנגד ארבעה בנים", שהוא מעין לשון רש"י ז"ל (במדבר כג, יח) בתכונתו של מנהיג ישראל "שיוכל להלחץ כנגד רוחו של כל אחד ואחד", שיש לכל איש ואיש מישראל דרך מיוחדת בתורה המותאמת לו ופרטיות לפי ליבו נפשו ונשמותו.

והנה בהגיעם אל הבן השני מן הארבעה, הלא הוא הבן הרשע, נעמד לו לפתע הסבא הזקן, אבי המשפחה ואביה של בעלת הבית עורכת הסדר, והכריז בקול: את הקטע הזה [של הרשע] אני אסביר! את זאת מבין אני היטב...

וכך פתח הסבא בהתרגשות גדולה בנאום ההסבר של, כשכל בני המשפחה שמים אוזנם כאפרכסת לשמוע את ההסבר המלומד שיש לסבא הזקן לומר כאן.

הבן הרשע שבהגדה, הסביר הסבא הלא זהו אני בעצמי!

דעו לכם בני ובנותי ונכדי היקרים, שבשונה ממכם שקיבלתם כולכם חינוך כפרי ולא ידעתם מאומה מעולם, הרי אני נולדתי להורים שומרי תורה ומצוות המקפידים על קלה כבחמורה, בילדותי למדתי בחיידר טוב ובביתנו נשלחתי לישיבה טובה. אבל לצערי בגיל הטיפש עשרה התגבר עלי יצרי הרע, התחברתי עם חברים לא טובים שקלקלו והשחיתו את נשמתו, עד שירדתי לגומרי מדרך התורה והמצוה, עזבתי הכל מאחורי וברחתי לקיבוץ, שם נעשיתי פוקר גמור בלא שום ריה של תורה ומצוה כלל, ירחם ה'.

ההורים שלי בכו עלי בדמעות שלישי, אמי הצדקה לא הפסיקה מלהוריד דמעות כמים, אינני יודע כמה פעמים היא סיימה את כל ספר התהלים עבורי... ותמיד סנטה בי בעוז באומרה, תדע נאמנה בני יקרתי! שאם אתה לא תחזור בתשובה ה', הרי בניך בודאי יחזרו בתשובה! הדמעות הרבות שלי לא ילכו לחינם ולא יאכזבו אותנו...

באותם שנים כשהייתי בקיבוץ השמאלני, בליל הסדר הגישו לנו 'להכניע' ארוחה של חמץ גמור רחמנא ליצילן, ותדיר הסבירו שהחרידים הינם קומץ של פרימיטיביים מן הון הישן של היהודים של פעם... מימי הביניים... היום העולם מתקדם... והגאונים האקדמיים אינם צריכים לכל החסמינים הדתיים הללו, עפרא לפימיוו.

והנה עתה נוכחתי, המשיך הסבא עד כמה צדקה אמת עליה השלום, הנה בתי היקרה והאהובה הציתה בליבנו את 'לפיד התשובה', ראו נא גם ראו איזה ליל הסדר מהודר ומפואר הכינה לנו כאן, כמה זיפי ואמת יש ביהדות כמה עומק ומשפחה יש לו לחג הפסח ויציא מצרים כפי שאנו קוראים כאן בהגדה של פסח.

לסיום דבריו הכריז הסבא ברוב התרגשות שהוא מקבל על עצמו מכאן ואילך 'תשובה שלמה', ועוזב את כל השטותים והבלים שנסעק בהם עשרות בשנים!

ואכן בעקבות אותו 'ליל הסדר' המאיר חזרה בלבבות ישראל, ומנגענע את אמות הסיפים לעילא ולתתא, חזרה כל אותה משפחה בתשובה שלמה!

בעלת הבית בעצמה לא חשבה כלל ולא תיארה לעצמה עד היכן תגיע השפעת אותו ליל הסדר, בקירוב לב ונפש לאביהם שבשמים של כל בני משפחתה והוריה שנעשו כולם בעלי תשובה גמורים.

הסיפור המדהים הזה הרעיש בזמנו את הרצליה והשפיע רוח של טהרה וקירוב, ונעשה קידוש השם גדול מאותה משפחה על כל הסביבה כולה, כן יתן ה' וכה יוסיף להשיב לב ישראל בתשובה.

'השיבנו אבינו לתורתך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך, והחזירנו בתשובה שלמה לפניך' אמן ואמן.

ההכנה הפנימית כדי 'להראות את עצמו כמי שיוצא' עתה מצמצים דרכו של אבי מורי הגדול בעל 'מעדני השלחן' זצוק"ל לעורר אותנו תדיר בימים שלפני הפסח, על מה שקיבל מפי רבו הר"צ רבי צבי הירש קופשיץ זצ"ל, מוקני נקי הדעת שבירושלים בדור שלפנינו, [אביהם של הרבנים הגאונים לבית משפחת קופשיץ בירושלים ובבית שמש] שאבי זצ"ל היה תלמידו בבית התומים "דיסקין".

ואמר שהיה מרגלא בפומיה של הרב להזכיר לתלמידיו בשם צדיקים שעיקר עבודת האדם בליל הסדר, והחלק היותר קשה מכל המצוות הרבות שביליל פסח, הוא בקיום דין המשנה (פסחים קטז): "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". ולשון רבינו הרמב"ם ז"ל (פ"ז מהל' חמץ ומצה ה"ו): "להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים", ע"ש ובנושאי כלים.

וזו היא עבודה קשה שבמקדש, להחזיר בלבבו, להוכיח ולהראות בעצמו ובכל מהותו, סדר יציאותו עתה ממש משעבוד מצרים!

שאל אותו אבי: מה היא אם כן העצה היעוצה בזה? וכיצד ניתן לקיים האי הלכתא רבתא למעשה כראוי?

השיב לו רבי הערש: על כך צריך לעבוד ולהתייעץ בהכנה רבתי לקראת החג, לכל הפחות שבועיים לפני החג. לא רק בעבודות ההכנה המעשית של ביעור החמץ והכנת המצת, אלא אף בהכנת הנפש לדבק את עצמו בכל לב בפנימיות החג והשפעת קדשו. - אבל אם נופלים אל החג בלא

להשקות צמאים מנהר הזיצא מועד

ליכנס להג באוירא עילאה וזבתענוג רוחני לחוש את אוד המועד

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
הפנה רשימת סוכי הספרים בהנהלת רבני יצחק פרידמן 03-4344114

משנעשה קצת שקט ונשמעו הנקישות גיגש בעל הבית אל הפתח והנה רואה הוא את שכנו הגי מבוהל ונפחד. בידו גורד אחריו שני שקים כבדים והוא נדחק תיכף פנימה אל הבית בבהלה כשעיניו מתרועעות לכל עבר לבדוק אם אין רודפים אחריו.

הוא סיפר לשכנו היהודי על קורותיו המסעירים בשעות האחרונות: מלחמה של ממש פרצה ביני לבין אשתי, כדרכנו מדי כמה ימים... אולם הפעם התעצמה המלחמה מאוד, עד שבסיומה פשוט הרגתי את אשתי בחמת זעם! חוששני מאוד שבתוך זמן קצר יופיעו כאן שוטרי המשטרה וקציניהם לחקירת נסיבות האירוע, ונאלץ אני להימלט על נפשי. הנה יש לי כאן שני שקים מלאים וגדושים במטבעות זהב, אוצר יקר ובלבול! אם תמצא אותם המשטרה היא בודאית תחרים אותם הנני בורח מכאן עתה למקום רחוק. אנא מכיר אני היטב את יושרך ונאמנותך, בבקשה ממך שמור נא לי על שקי הזהב הללו, והיה באם אחזור לכאן תקבל בשכרך שק אחד מן השניים ובאם לא אחזור הרי שלך לפניך בשכר כפול של שניהם.

הוא דחף את השקים אל הבית פנימה, ועד מהרה החל לרוץ ולברוח בטרם תבוא המשטרה להשליכו אל מאחורי סורג ובריח. והנה למחרת נודע ליהודי היקר דגן, ששכנו הגוי טבע בנהר הסמוך בדרך מנוסתו, ובכך זכה בשני שקי הזהב גם יחד. עתה היה כבר בידו לשמחתו די והותר עבור תשלום דמי החכירה, ואכן תיכף לאחר החג הגיע לארמונו הפרוץ בזמן הקצוב וסילק את כל החוב בשלמות.

הפרוץ שמח מאוד לנוכח אמינותו של היהודי ועמידתו במועד הפירעון, ופנה אליו ואמר: הנה רואה אני שהנך אדם הוגן, ברצוני להציע לפניך תפקיד חשוב ואחראי שמתן שכרו בצדו. - נוסע אני כעת למסע רחוק לתקופה ארוכה, והוקו אני לאדם נאמן שישמור וישגיח כאן על כל האחוז, ברצוני להפקיד בידך את העסקים המסועפים שבשרותי בכל המחוז כולו!

היהודי נענה להצעה והם התיישבו תיכף יחדיו על פרטי הדברים כשהפרוץ מגלה בפני היהודי את כל רזי עסקאותיו המסועפים במה צריך להשיג וכיצד לנהל בדיוק את כל חיקי חשבונותיו האישיים בכל עת העדרו.

לא חלף זמן רב והנה נודע שאף אותו פרוץ מצא את מותו בדרך, והיהודי דגן זכה בכל נכסי האחוז שבכל המחוז כולו.

לאחר שעלה לגדולה והתעשר עושר רב, שחה לו אשתו שמן הראוי לנסוע אל הרבי הקדוש לאפטא ולהודות לו על ישועתם הגדולה שנושעו בזכות דרשותו וברכתו.

כאשר הגיע לאפטא ונתקבל בקודש פנימה, סיפר בהתרגשות את כל השתלשלות העניינים, כיצד זכה לצאת מצרתו עד שנעשה לעשיר גדול, בעקבות הדרשה והסגולה שהוכיח הרב בשבת הגדול, והמשל שהדגים מחוכר שאין בידו לתשלום דמי החכירה וכו'. הוא אף תרם סכום עצום לפדיון נפש, בהטעימו שאלו הם 'דמי גואל ישראל'!

הרבי הקדוש בענותותו נענה ואמר: האמן לך שאותה דוגמא שהבאתי בדרשה לא היתה מכוונת מצדי כלל, לא כלפיך ולא כלפי שום איש אחר, רק תפסתי הדוגמא המצויה באורחות חיינו... כנראה מן השמים כיוונו את הדברים בתוך פי, בטיב

ההשגחה העליונה בדיוק למה שנצרך עבורך! ואתה בכח האמונה שבך בתמימות ובפשטות המשכת עבורך את ישועתך הגדולה, כי האמונה יש בה כח המשכה, להמשיך על ידה ברכה וטובה לכנסת ישראל.

[כמבואר בספרו הקדוש אוהב ישראל (פרשת נח) בשם הרב הקדוש מורנו רבי יחיאל מיכל מגיד מישורים מזולאטשוב זצוק"ל: "אמונה - מלשון 'יזיה' אומן את הדסה' (אסתר ב' ז) והוא לשון המשכה וידול. כי באמונה יש כח זה, שעל ידי האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא. היינו על ידי שהוא מאמין בהשם יתברך ובטוח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר, אז נמשך הדבר ההוא ובה בשלימות" עכ"ל].

רוממות הקדושה בחג הפסח בצילו של הגה"ק רבי שמעון מזעליחוב זצוק"ל

הגה"ק רבי שיעמלה מזליחוב זצוק"ל היה מרבה להכין את תלמידיו אהוביו בחורי חמד ביישיבה הקדושה חכמי לובלין לקראת חג הפסח והיה בעצמו בימים הללו כאש להבה, באומרו שבימים הללו ניתן בנקל להתעלות ולהתקרב אל השם יתברך מאוד, יותר מבשאר ימות השנה.

כידוע היה אותו קדוש מסתופף בצילם של הרבה מצדיקי הדור, ועורך 'נסיעות' בידו עם סגל מתלמידיו המקורבים לחצרות הקדוש לשבתות וימים טובים. וברוב עמקותו וגאונותו היה מגלה הנקודה שבכל מקום ומקום להוציא את הלימוד מוסר העיקרי שבאותה חצר, ללמד את בני ישראל קשת.

כאשר ידוע שהרבה בנסיעותיו לחצר הקדוש לברטוב בפולין של מעלה, באומרו ששם מצא את לבבו, כי דרכו של הר"ק מלברטוב זצוק"ל ה"ד [בנו ממשיך דרכו של הר"ק רבי נתן דוד מפארצ'ווא זצוק"ל] היתה באמת נוקבת מאוד יורד עד חדדי בטן, ומקרב באהבה עצומה את הבחורים הצעירים פרחי הצאן. ובבתי החסידים של לברטוב היו הבחורים הצעירים 'מנהיגים' כל סדרי הפילה בהתלהבות עצומה ובאש קדש, ושימשו כבעלי הפילה וכיוצא.

באחד השנים ערך 'נסיעה' לקראת חג הפסח לאחד מחצרות הקדוש, אך כשנשאל לשנה אחרת אם ברצונו לנסוע שוב לאותו מקום השיב בשלילה ופירש טעמו ונימוקו, לפי שיש בימי הפסח חילוק

באמירת ההלל, שבימים הראשונים של חג אומרים 'הלל השלם', ואילו בשאר ימי חול המועד אומרים 'הלל בדילול'. ויש הבדל גדול בין מדרגת הלל השלם למדרגת הלל בדילול, ובאותה חצר לא ניכר החילוק בהלל שבין הימים וחסרה לו אותה הרגשה דקה של חילוק זה.

בליל הסדר היה יושב באימה ויראה ואומר ההגדה באש להבת שלהבת ומפרש הכל בדרך הפשט בספידר יציאת מצרים כדן. וכאשר ניסה פעם אחד האורחים המסובים לומר 'פשעטיל' על קטע אחד מן ההגדה והחל לפלפל על דרך הפלפל כדרכם של הלומדים בפולין, ביקשו רבי שיעמלה לחכות עם הפשעטיל למחרת בסעודת יום טוב באומרו שבלייל הסדר אינו הזמן לומר 'פשעטיל', רק צריך להיות מוקדש כולו אך ורק לענייני יציאת מצרים ולימוד יסודות גאולתם של ישראל.

סיפר אחד התלמידים שהשתוקק מאוד להשתתף בלייל הסדר במחיצת רבן, אחר ששמע מחבריו על גודל השמחה

והקדושה שמשפיע הצדיק בלילה כיום יאיר. אך מחמת כמה סיבות עלתה לו אותה 'נסיעה' בקשיים גדולים, בימים אחרונים שלפני החג היה טרוד מאוד שנצרכו לו בביתו למלאכות הקשות לקראת החג והגיע לביתו של הצדיק ממש בערב פסח.

בליל הסדר היה עייף ומותש מאוד, ועם כל זה השתתף בכל הסדר כולו באהבה ובשמחה ושתה בצימאון רב מכל אותה השפעה עצומה שהשפיע הצדיק.

והנה לאחר שהסתיים הסדר בשעה הסמוכה לפנות בוקר, כבר חש שהוא קרוב לחלשות מרוב מאמץ וגייעה. אך לפתע נשמע קולו בקודש של רבי שיעמלה כשפתח בנעימה נפלאה באמירת 'שיר השירים' כנהוג כשהוא מטעים כל חיבה במתינות ובמוחץ גדלות.

והעיד אותו תלמיד, שבאותה עת ניסכו בו כוחות רעננים מחודשים ומכוח אותה מתיקות נפלאה של אמירת שיר השירים של הצדיק, ששכחה בפתאום ממנו כל עייפותו, ונשאר לישב ולהשתתף באמירת שיר השירים במשך כשעה ומחצתה! - וכמה חודשים לאחר הפסח היה שואב חיזוק עצום מאותו ליל הסדר שזכה לחוג בבית רבו הקדוש.

כאשר בסגולת זה הלילה להשפיע אל כל ימות השנה כולה, כמו שכתב בספר הקדוש 'בית אהרן', ממה שדרש באש קודש הר"ק רבי אהרן מקארלין זצוק"ל ז"ע בליל הסדר דשנת תר"ז, וזה"ל: 'אבי (הרבי ר' אשר מסטולין) זצוק"ל אמר, 'כאן הבן שואל, פירוש 'שואל' הוא לשון שאלה ובקשה. רוצה לומר, 'כאן יכול הבר' ישראל לשאול ולבקש מאביו שבשמים כל מה שצריך, ולקבל חיות על כל הדברים בלילה הזה, ולהשיג מה שלא עמל ויגע על זאת' עכ"ל"ט.

בפרוס עלינו חג הפסח הבעל"ט נקדמנו נא בברכתא וצלותא מעליא, קדם מע"כ מורנו ורבינו מורה דרכנו ומאיר נתיבותינו הגה"צ שליט"א עם מחברתו בקודש הרבנית הצדקנית תליט"א. בניו הרבנים החשובים העומדים תמיד לימין צדק, לבני הקהילה הנכבדים ומשפחותיהם, ולכל הקוראים הנאמנים בידו עם כל בית ישראל. - חג כשר ושמח בבריות גופא ונהורא מעליא וכל משאלת לב לטובה.

ומהרה נזכה לאכול מן הובחיים ומן הפסחים בגאולה השלמה ובגין בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו - אמן.

על הברכה יעמדו

ניתן להנציח את העלון לשפחות, לברכה והצלחה או ליארצייט | התורמים להפצת העלון

האחים היקרים העומדים תמיד לימין רבינו הרב יהודה בן שרה שיינדל והרב שאול יחזקאל בן שרה שיינדל וכל משפחתם - להצלחה בכל העניינים • יוסף בן טילה רחא לרפ"ש • שרה שיינדל בת טילה רחא להצלחה בכל העניינים